

JONGERENINSPRAAK- EN PARTICIPATIE

Een participatief actieonderzoek in de gemeente
Vijfheerenlanden

SAMEN LEREND

Kenniscentrum Sociale Innovatie

JONGERENINSPRAAK- EN PARTICIPATIE

Een participatief actieonderzoek in de gemeente
Vijfheerenlanden

Opdrachtgever:

Gemeente Vijfheerenlanden (Team Jeugd en onderwijs)

Heleen Rikkert (Sociale Beleidsontwikkeling)

Sascha Heijnen (Strategisch adviseur Jeugd Gemeente Vijfheerenlanden)

© Hogeschool Utrecht, 2022

Bronvermelding is verplicht. Verveelvoudigen voor eigen gebruik of intern gebruik is toegestaan.

COLOFON

Hoe zorgen wij ervoor dat inwoners binnen de Nederlandse samenleving zo lang mogelijk zelfstandig mee kunnen doen? En hoe zorgen wij ervoor dat mensen die niet meer (volledig) zelfstandig kunnen functioneren, ook gelijke rechten en kansen krijgen én een onderdeel blijven vormen van onze maatschappij? Lectoraat Participatie en Stedelijke Ontwikkeling, onderdeel van het Kenniscentrum Sociale Innovatie van Hogeschool Utrecht heeft als missie om de maatschappelijke participatie van burgers te stimuleren. Dit doet het lectoraat door sociale vraagstukken op het gebied van opvoeding, zorg, onderwijs en welzijn te onderzoeken, te agenderen en aan te pakken, met als einddoel om zo veel mogelijk mensen binnen de maatschappij mee te laten doen.

Auteur(s)

Lucian Stan

Anton Boonen

Opdrachtnemer:

Hogeschool Utrecht

Lectoraat Participatie en

Stedelijke Ontwikkeling

Lector

Anton Boonen

Onderzoekteam

Lucian Stan, MSc.

Dr. Anton Boonen

Studentonderzoekers

Esther Arendse

Anne van Rossem

Sanne Theune

Jaar van uitgave

November 2022

Contact en adres

Kenniscentrum Sociale Innovatie, Hogeschool Utrecht

Lectoraat: Participatie en Stedelijke Ontwikkeling

Postbus 85397, 3508 AJ Utrecht

Padualaan 101 – 3584 CS Utrecht

Telefoon secretariaat: 088 4819222

Email: socialeinnovatie@hu.nl

www.hu.nl/onderzoek

LEESWIJZER

Deze rapportage is opgebouwd uit zeven hoofdstukken die de fasen van een participatief actieonderzoek volgen. Het begint met een inleidend hoofdstuk dat een beschrijving geeft van de aanleiding, doelstelling en de onderzoeksopzet. Het tweede hoofdstuk bevat een uitgebreide literatuurverkenning, een verkenning die de praktische bevindingen uit dit onderzoek deels aanvult en ondersteunt. Hoofdstuk drie behandelt de oriëntatiefase van dit onderzoek, waarin een onderscheid gemaakt wordt tussen het verkennen van de huidige- en gewenste situatie met betrekking tot jongereninspraak- en participatie. Het vierde hoofdstuk behandelt de planning van de acties die in het vijfde hoofdstuk worden uitgevoerd. Hoofdstuk zes beschrijft de evaluatiefase en geeft antwoord op de hoofdvraag van dit onderzoek. Deze rapportage eindigt met het zevende hoofdstuk, waarin de aanbevelingen van de onderzoeker worden beschreven.

INHOUD

Colofon	4
Leeswijzer	5
1. Inleiding	9
2. Literatuurverkenning	11
Paragraaf 2.1: Jongereninspraak- en participatie en het belang daarvan	11
Paragraaf 2.2: De aanpak van andere gemeentes	12
Paragraaf 2.3: Manieren waarop jongeren bereikt willen worden	14
Paragraaf 2.4: Het verkleinen van de kloof tussen de belevingswerelden van ambtenaren en jongeren binnen gemeenten.	15
Paragraaf 2.5: Integraal samenwerken binnen een gemeente	18
3. Oriëntatiefase	21
Paragraaf 3.1: Huidige situatie	21
Paragraaf 3.2: Gewenste situatie	23
<i>Paragraaf 3.2.1: Individuele gesprekken</i>	23
<i>Paragraaf 3.2.2: Resultaten van de kerngroep bijeenkomsten en eerste focusgroep bijeenkomst</i>	23
Paragraaf 3.3: Conclusie huidige- en gewenste situatie	25
4. Planningsfase	27
Paragraaf 4.1: Stakeholders	27
Paragraaf 4.2: Deskresearch	27
Paragraaf 4.3: Tweede focusgroep bijeenkomst en overige gesprekken	28
5. Actiefase	31
Paragraaf 5.1: Gemeenteraadsverkiezingen	31
<i>Paragraaf 5.1.1: De uitvoering van deze actie</i>	31

<i>Paragraaf 5.1.2: Conclusies actie 'gemeenteraadsverkiezingen'</i>	32
Paragraaf 5.2: Interprofessioneel overleg	32
<i>Paragraaf 5.2.1: Het eerste interprofessioneel overleg</i>	32
<i>Paragraaf 5.2.2: Het tweede interprofessioneel overleg</i>	33
<i>Paragraaf 5.2.3: De conclusie van het interprofessioneel overleg</i>	33
Paragraaf 5.3: Ontmoeting tussen jongeren en de nieuwe wethouder	33
Paragraaf 5.4: Het bereiken van jongeren op scholen	34
Paragraaf 5.5: Het bereiken van jongeren via Social media	35
Paragraaf 5.6: Algemeen onderzoek onder jongeren	36
<i>Paragraaf 5.6.1: De resultaten van de enquêtes</i>	36
<i>Paragraaf 5.6.2.: De resultaten van de gesprekken</i>	37
<i>Paragraaf 5.6.3: De resultaten de actie 'algemeen onderzoek onder jongeren'</i>	40
6. Evaluatiefase	43
Paragraaf 6.1: Terugblik op de actiefase	43
Paragraaf 6.2: Antwoord op de hoofdvraag	43
7. Aanbevelingen	47
Aanbeveling 1: Voldoe aan de randvoorwaarden	47
Aanbeveling 2: Ontmoet en spreek jongeren structureel	47
Aanbeveling 3: Maak structureel gebruik van de onderzochte manieren om jongeren te bereiken	47
Aanbeveling 4: Monitor structureel de uitgevoerde acties en interventies en maak gebruik van deze ervaringen	47
Literatuurlijst	48
Colofon II	50

1. INLEIDING

“Op welke wijze kan jongereninspraak- en participatie binnen gemeente Vijfheerenlanden worden vormgegeven en opgezet en onderdeel worden van het gemeentelijke beleid/gemeenteraad?”, luidt de hoofdvraag van dit onderzoek. Gemeente Vijfheerenlanden heeft het lectoraat Participatie & Stedelijke Ontwikkeling van Hogeschool Utrecht gevraagd om een praktijkgericht onderzoek uit te voeren om inzichten te verkrijgen in de manieren waarop jongeren op een duurzame wijze betrokken kunnen worden bij het ontwikkelen, vormgeven en uitvoeren van het beleid en de besluitvorming binnen de gemeente. Samen met de jongeren en professionals uit de gemeente wordt tijdens dit onderzoek beoogt om inzichten te verkrijgen in de manier waarop jongereninspraak- en participatie opgezet kan worden en wordt onderzocht wat dat betekent voor de wijze waarop de gemeente jongeren bevrucht. Dit heeft als einddoel om jongereninspraak- en participatie onderdeel te laten worden van het gemeentelijke beleid. Binnen dit participatief actieonderzoek worden jongeren en professionals actief betrokken in het onderzoeksproces. Kenmerk van een participatief actieonderzoek is dat de onderzoeksactiviteiten niet alleen gericht zijn op het vergaren van kennis en inzichten, maar ook gericht zijn op het verbeteren van het handelen (Migchelbrink, 2016). Dit betekent dat er concrete acties en activiteiten opgezet, uitgevoerd en gemonitord worden om jongereninspraak-en participatie binnen de gemeente Vijfheerenlanden vorm te geven. De planning van dit participatief actieonderzoek ziet er als volgt uit:

FASE	PERIODE	ACTIVITEITEN
Oriëntatiefase	10-2021 – 12-2021	- Literatuuronderzoek - Op systematische wijze in kaart brengen van de huidige en wenselijke situatie rondom jongereninspraak -en participatie. Op basis daarvan worden concrete doelstellingen geformuleerd. - De oriëntatiefase wordt afgerond met het vaststellen wat er veranderd/ontwikkeld moet worden.
Planning	01-2022 – 02-2022	- Grondige verkenning van de resultaten van de oriëntatiefase - Het vaststellen van verbeteracties - Ontwikkelen van een actieplan; bepalen en uitwerken actiepunten/interventies - De planningsfase wordt afgerond met welke acties hoe uitgezet gaan worden. Iedere actie kan een eigen actiespiraal vormen als een soort mini-onderzoek.
Actie & Observatie	03-2022 – 06-2022	- Het uitzetten van acties en activiteiten in de praktijk. - Het verzamelen van evaluatiedata over de processen die door de acties zijn ontstaan of een verandering teweeg hebben gebracht.
Reflectie & Evaluatie	07-2022 – 09-2022	- De bevindingen worden naast elkaar gelegd en hierop gereflecteerd. Er wordt stilgestaan bij: - Het verloop van het proces. - Wat er veranderd is; in welke mate hebben de acties geleid tot een verandering in de praktijksituatie - Wat geleerd is en welke nieuwe kennis gegenereerd is. - In hoeverre is het onderzoek succesvol verlopen?

“

De kans is groter dat jongeren zich actieve burgers voelen, wanneer zij het gevoel krijgen dat er oprecht naar hun mening gevraagd en geluisterd wordt.

(Number 5 Foundation, 2021)

2. LITERATUURVERKENNING

Dit hoofdstuk behandelt het theoretische kader, door bij elke paragraaf één thema door middel van een literatuurverkenning te gaan onderzoeken.

Paragraaf 2.1: Jongereninspraak- en participatie en het belang daarvan

In het najaar van 2018 constateerde de Nederlandse overheid dat jongeren ondervertegenwoordigd waren binnen het Nederlandse democratiestelsel. Een jongerenparlement leek een geschikte oplossing te zijn om jongeren meer te betrekken bij de vormgeving van beleid. Echter, daar waren veel jongereninstanties niet mee eens. Ze vonden dat volwassenen dit soort instituten niet zelf zouden moeten bedenken en dat het aan de jongeren zelf is om aan te geven op wat voor manier zij meer inspraak zouden willen krijgen. De gedachtegang daarachter is dat de leefwereld van jongeren niet aansluit bij de leefwereld van volwassenen en dat dit soort projecten daarom een grote kans hebben om te mislukken (Number 5 Foundation, 2021). Waar iedereen het wel met elkaar over eens was, is dat jongerenparticipatie ondervertegenwoordigd is binnen de Nederlandse democratie en dat dit probleem aangepakt zou moet worden. Nederland dient zich aan de afspraken te houden van het VN-Verdrag van de Rechten van het Kind, waarin vermeld staat dat jongeren recht hebben om regelmatig hun mening te geven. De kans zou groter zijn dat jongeren zich actieve burgers zouden voelen, wanneer zij het gevoel zouden krijgen dat er oprecht naar hun mening gevraagd en geluisterd zou worden (Number 5 Foundation, 2021). Een andere belangrijke reden om jongeren te laten participeren is dat, door met jongeren samen te werken, bestuurders eerder inzicht krijgen in de behoeftes van deze doelgroep (Behoekoe, Brown, Fernandez, El Madkouri en Rambhadrachari, 2008). Helaas is er binnen Nederland niet altijd sprake van een gelijkwaardige en structurele samenwerking tussen jongeren en bestuurders. De coronacrisis heeft dit probleem nog hoger op de agenda gezet. Bestuurders en politici merkten dat zij moeite hadden om jongeren te bereiken en de mentale gezondheid van jongeren werd door de coronacrisis slechter. Dat belemmert het participatieproces, terwijl het gesprek met elkaar aangaan juist van belang is in deze tijden. Om het begrip 'jongereninspraak- en participatie' te begrijpen, heeft Roger Hart de participatieladder ontwikkeld. Deze ladder heeft verschillende treden die gelijk staan aan een bepaald niveau van participatie. Hoe hoger de trede is, hoe hoger het niveau van participatie wordt (Hart, 1992). Inspraak is slechts een niveau van de participatieladder en niet een begrip waar zelfstandig naar gekeken moet worden. Met het begrip 'participatie' refereert Hart (1992) naar een proces van gedeelde verantwoordelijkheid en co-creatie, dat invloed heeft op iemands leven en op de gemeenschap waar die persoon in leeft. Aanvullend hierop definiëren Vandenbroucke, Braam, Gilsing en Stekettee (2010) jongereninspraak als de mate waarin gemeentes jongeren in laten spreken in het gemeentelijke beleid, gecombineerd met de mate van betrokkenheid van jongeren in de uitvoering van hetzelfde beleid. De participatieladder omschrijft volgens Hart (1992) de volgende niveaus van jongerenparticipatie:

- Bij 'manipulatie' worden jongeren bevroegd over bepaalde onderwerpen, zonder te weten wat het doel van de ondervraging is en wat er met hun antwoorden gaat gebeuren.
- Bij 'decoratie' participeren jongeren bij een activiteit in ruil voor een dienst, zonder zelf interesse in die activiteit te hebben. Jongeren kunnen hierdoor gebruikt worden om een activiteit een bijzonder karakter te geven (Vandenbroucke, Braam, Gilsing & Stekettee, 2010).
- Bij 'afkopen' krijgen jongeren de indruk door volwassenen gehoord te worden, maar worden zij in de praktijk gebruikt, doordat de uitkomst van de activiteit waar ze aan

mee doen van tevoren al vast staat. Deze eerste drie niveaus van de participatieladder worden ook wel 'schijnparticipatie' genoemd.

- Met 'informer' begint volgens Hart pas het waardevolle participatieproces. Jongeren begrijpen wat de intentie van het project is en weten wie de beslissing genomen heeft om hen daarbij te betrekken. Hun rol is waardevol en niet decoratief en zij beslissen pas te participeren nadat zij al deze informatie hebben ontvangen.
- 'Raadplegen' gaat over jongeren die als adviseur voor bepaalde projecten van volwassenen fungeren. De jongeren begrijpen het doel van het project en hun meningen worden serieus genomen.
- 'Adviseren' gaat over projecten die geïnitieerd worden door volwassenen, maar waarbij het proces met jongeren gedeeld wordt. Vervolgens gebruiken de volwassenen de mening van de jongeren om het project aan te passen.
- De zevende trede gaat over initiatieven die geïnitieerd worden door jongeren, waarbij jongeren daar ook de leiding over hebben. Dit niveau wordt 'co-creatie of inspraak' genoemd.
- De trede van '(mee)beslissen' gaat over initiatieven die geïnitieerd en uitgevoerd worden door jongeren, waar volwassenen eventueel ook daarbij betrokken kunnen worden.

De gemeente stelt zich als doel om zo snel mogelijk het niveau van schijnparticipatie te verlaten en om het niveau van de waardevolle participatie te gaan bereiken.

Hieruit kan geconcludeerd worden dat jongerenparticipatie verschillende niveaus omvat waarbij jongeren in steeds grotere mate kunnen participeren en dat jongereninspraak zich vooral richt op de laatste twee treden van de participatieladder. Gemeente Vijfheerenlanden heeft als doel om zowel de participatie- als de inspraak van jongeren te stimuleren. Uit de eerst gesprekken met de gemeenteambtenaren is het duidelijk geworden dat de gemeente Vijfheerenlanden op dit moment nog in beperkte mate toekomt tot de waardevolle participatie. De gemeente stelt zich als doel om zo snel mogelijk het niveau van schijnparticipatie te verlaten en om het niveau van de waardevolle participatie te gaan bereiken; dit komt overeen met de hoogste vijf treden van de participatieladder.

Paragraaf 2.2: De aanpak van andere gemeentes

In de vorige paragraaf is het verschil duidelijk geworden tussen schijn- en waardevolle participatie en is het duidelijk geworden welke niveaus gemeente Vijfheerenlanden nastreeft. Door naar de aanpak van andere gemeentes te gaan kijken, kan een realistisch beeld geschetst worden over hoe reëel het op dit moment voor gemeente Vijfheerenlanden zou zijn om de gewenste niveaus van de waardevolle jongerenparticipatie te gaan bereiken. In februari 2010 is een onderzoek gepubliceerd die een QuickScan bij 175 gemeenten in Nederland heeft gehouden. De gemeentes zijn vooral gevraagd naar de laatste vijf treden van de participatieladder van Hart, namelijk naar waardevolle participatie; schijnparticipatie is hierbij niet onderzocht (Vandenbroucke, Braam, Gilsing & Steketee, 2010). Meer dan 95 procent van de gemeentes heeft jongerenparticipatie als beleidsdoel opgesteld, waarbij

90 procent van deze gemeentes ook voldoende budget beschikbaar heeft gesteld om aan dit beleidsdoel te gaan werken. De meeste gemeentes geven aan inzicht in de behoefte van jongeren te krijgen via persoonlijk contact en door het eigen initiatief van jongeren te stimuleren. 60 procent van de gemeentes maakt gebruik van praktijkgericht onderzoek om de behoefte van de jongeren uit hun gemeente in kaart te brengen (Vandenbroucke, Braam, Gilsing & Steketee, 2010). 50 procent van de gemeentes houdt gesprekken met jongerenvertegenwoordigers, organiseert debatten en panels en bezoekt plekken waar jongeren vaak bij elkaar komen, zoals jongerencentra. 40 procent van de gemeentes geeft aan de regie te geven aan andere organisaties, zoals jongerenwerk, om de behoefte van de jongeren in kaart te brengen. Ook wordt er gebruik gemaakt van het onderwijs, door verschillende projecten op scholen te organiseren en door daar in gesprek met jongeren te gaan. Uit dit onderzoek blijkt dat de meeste gemeentes jongeren actief op alle niveaus proberen te betrekken, maar het minst op het niveau van (mee)beslissen en het meest op het niveau van 'raadplegen' (Vandenbroucke, Braam, Gilsing & Steketee, 2010). Een grote meerderheid van de gemeentes informeert, raadpleegt, laten zich adviseren en geven jongeren inspraak in beleid. Deze gemeentes richten zich het meest op de onderwerpen die voor de jongeren zelf belangrijk en interessant zijn.

Bijna de helft van de gemeentes probeert jongeren op alle niveaus van de participatieladder tegelijk te bereiken en een kwart richt zich op vier van de vijf niveaus. Hoe meer inwoners een gemeente heeft, hoe meer niveaus tegelijkertijd worden aangepakt. De gemeentes die op meerdere niveaus actief zijn, hadden ook structureel een groter budget daarvoor gereserveerd (Vandenbroucke, Braam, Gilsing & Steketee, 2010). Structureel voldoende tijd en voldoende budget beschikbaar stellen zijn onderwerpen die hoog op de agenda van een gemeente moeten staan. Vooral het contact met jongeren aangaan en dat contact in stand houden kost tijd en geld. Number 5 Foundation (2021) benoemt dit probleem ook en pleit voor het waarborgen van een duurzame financiering van

jongerenparticipatie. De huidige financiering zou vaak ontoereikend in kwantiteit en kwaliteit zijn, met als gevolg versnippering, gebrek aan eigen middelen en gebrek aan transparantie. Deze factoren belemmeren de gelijke kansen, de diversiteit en de onafhankelijkheid van jongeren om te participeren. Een onafhankelijke, structurele, toereikende en transparante financiering is hiervoor van groot belang (Number 5 Foundation, 2021).

“

Voldoende tijd en budget stellen blijkt een belangrijke voorwaarde voor duurzame jongereninspraak te zijn.

Deze paragraaf laat een aantal overeenkomsten zien in de manier waarop Nederlandse gemeentes en gemeente Vijfheerenlanden jongeren proberen te bereiken. Gemeente Vijfheerenlanden probeert op dit moment, door middel van praktijkgericht onderzoek, erachter te komen hoe jongereninspraak bevorderd kan worden. Zij maakt, zoals de meeste gemeentes uit deze paragraaf, deels gebruik van partners uit het onderwijs en deels gebruikt van partners uit de zorg- en welzijnssector om dit doel te bereiken. Het grootste verschil met andere gemeentes is dat gemeente Vijfheerenlanden nog geen duidelijk beleid heeft over hoe jongereninspraak- en participatie bevorderd kan worden. Dit maakt het lastig om structureel en cyclisch te werken, waardoor de resultaten van de inspanningen niet altijd duidelijk zijn. Voldoende tijd en budget stellen blijkt een belangrijke voorwaarde voor duurzame jongereninspraak te zijn.

Paragraaf 2.3: Manieren waarop jongeren bereikt willen worden

Uit de vorige paragrafen is er telkens naar jongereninspraak- en participatie gekeken vanuit een gemeentelijk- en breed theoretische kader. De participatieladder van Roger Hart is in 1992 opgesteld en de vraag is of deze ladder nog wel relevant zou zijn voor de nieuwe generatie. Deze paragraaf beschrijft de manieren waarop jongeren aangeven zelf bereikt te willen worden, kijkend naar hun behoeftes en wensen.

Volgens Vandenbroucke, Braam, Gilsing & Steketee (2010) willen jongeren het meest betrokken worden bij het thema ‘vrijtijdsbesteding’ op de niveaus van informeren, raadplegen, adviseren en co-creatie (inspraak). ‘Buurtvoorzieningen’ is ook een thema waar jongeren over mee willen praten, gevolgd door de inrichting van de openbare ruimte. Voor de thema’s gezondheid, Wmo, openbare orde en veiligheid en onderwijs proberen gemeentes jongeren vooral te informeren, terwijl de thema’s politiek en verkeer het laagst scoren met slechts twintig procent van de jongeren die daar interesse in heeft (Vandenbroucke, Braam, Gilsing & Steketee, 2010). De frequentie waarop jongeren bereikt willen worden is door dit onderzoek ook bekend. Het informeren gebeurde ten minste één keer per jaar, terwijl de meeste gemeentes jongeren zelfs minstens vijf keer per jaar informeert. Een derde van de gemeentes informeert jongeren tussen drie en vijf keer per jaar. Hiermee is de frequentie van het niveau van informeren het hoogst van alle niveaus van de participatieladder van Hart (Vandenbroucke, Braam, Gilsing & Steketee, 2010). Als het om inspraak gaat, zijn de meeste gemeentes uit dit onderzoek tussen één en twee keer per jaar bezig, terwijl het raadplegen en naar advies vragen daar een tussenpositie innemen. Volgens dit onderzoek zijn er verschillende manieren waarop jongeren bereikt zouden kunnen worden (Vandenbroucke, Braam, Gilsing & Steketee, 2010). De belangrijkste

kanalen om jongeren te informeren zijn: via scholen, via verschillende instellingen (delegeren), door middel van folders, posters en flyers, door middel van het internet en door middel van rechtstreeks contact vanuit het gemeentehuis. De belangrijkste kanalen waarop gemeenten jongeren proberen te raadplegen, daarmee in dialoog te gaan en inspraak te geven zijn: via een groep vertegenwoordigers (bijvoorbeeld via een jongerenraad), via bezoeken aan jongeren- en wijkcentra, via rechtstreeks contact van gemeenteambtenaren, door middel van onderzoek en door middel van het organiseren van debatten en panels. De meeste gemeenten proberen alle jongeren te bereiken. Wel valt het op dat hoe hoger het nagestreefde niveau op de ladder van Hart is, hoe meer gemeenten zich op slechts één groep jongeren proberen te richten. Inspraak wordt hierdoor het vaakst gericht ingezet. Als het om het hoogste niveau van de participatieladder gaat, dan valt het op dat ongeveer 60 procent van de gemeente het eigen initiatief van jongeren stimuleert. Een derde van de gemeentes stimuleert jongeren om hen ongevraagd advies te geven, terwijl 40 procent van de gemeentes dit helemaal niet doet. De terugkoppeling over de inbreng van de jongeren krijgt binnen dit onderzoek ook aandacht. Dit gebeurt bij de meeste gemeenten via gemeenteambtenaren zelf, gevolgd door informeren via jongerenvertegenwoordigers van gemeenten, via het internet, via brieven, via kranten hoe en via scholen (Vandenbroucke, Braam, Gilsing & Steketee, 2010).

Gemeentes laten jongeren participeren door ze te informeren, door adviseren, raadplegen en co-creatie.

Uit deze paragraaf blijkt dat de meeste gemeentes jongeren laat participeren door ze te informeren, gevolgd door adviseren, raadplegen en co-creatie. Hoe hoger het niveau van participatie wordt, hoe meer moeite de gemeentes hebben om dat niveau te faciliteren. Deze paragraaf laat ook een aantal geschikte manieren zien om jongeren te bereiken, zoals internet, scholen, sociale partners en bezoeken aan de jongeren.

Paragraaf 2.4: Het verkleinen van de kloof tussen de belevingswerelden van ambtenaren en jongeren binnen gemeenten.

Uit de eerdere paragrafen is het duidelijk geworden dat gemeente Vijfheerenlanden waardevolle jongerenparticipatie wil gaan stimuleren. Er is literatuuronderzoek gedaan naar wat waardevolle jongerenparticipatie inhoudt, naar hoe andere gemeentes dit thema aanpakken en naar geschikte manieren om jongeren te bereiken. Om aan dit thema effectief te kunnen werken, is de input en de samenwerking van beide werelden nodig: van de wereld van de gemeente en de wereld van de jongeren. Wel valt het op, deels uit de gevoerde gesprekken met gemeente Vijfheerenlanden en met de jongeren uit de gemeente, dat deze twee werelden ver van elkaar afstaan. Naar aanleiding hiervan is er besloten om in deze paragraaf literatuuronderzoek te doen naar effectieve manieren om deze kloof te kunnen verkleinen.

Cultuurverschil

Een struikelblok in het vormgeven en implementeren van jongerenparticipatie vormt vaak het cultuurverschil tussen de formele wereld van de gemeenteambtenaren en de informele

wereld van jongeren (Vandenbroucke, Braam, Gilsing & Steketee, 2010). De formele houding van volwassenen, die vaak in een vakjargon communiceren die door bureaucratie geleid wordt, past meestal niet bij de informele houding van jongeren. De bureaucratie binnen een gemeente heeft ook voordelen en zorgt ervoor dat het democratische proces eerlijk verloopt. Als het om het contact met de jongeren gaat, dan heeft de bureaucratie een negatief effect. Jongeren worden daardoor vaak doorverwezen wanneer zij een leuk idee hebben en worden zij aangewezen op een vaak onduidelijke, tijdrovende procedure die haaks staat op hun behoefte van snelheid van handelen en resultaten zien, behoefte aan concreetheid en het aangaan van persoonlijk contact. Als de gemeente aansluiting wilt zoeken met jongeren, is het van belang om snel, concreet en helder in houding en taalgebruik te worden en om een open overlegvorm te gaan hanteren. Dit komt deels doordat jongeren een benadering die gebaseerd is op hiërarchie niet prettig vinden. Het is voor de gemeente belangrijk te begrijpen dat haar eigen houding en de omgang met de jongeren moet veranderen en niet de jongeren zelf. Aanpassingen doen binnen de eigen instelling is eerder haalbaar dan het veranderen van alle jongeren binnen de gemeente (Vandenbroucke, Braam, Gilsing & Steketee, 2010).

Langdurige participatieprocessen

Participatieprojecten gericht op jongeren zijn volgens Vandenbroucke, Braam, Gilsing en Steketee (2010) meestal langdurig, wat haaks staat op de behoefte van jongeren om snel resultaat te willen zien. Een participatieproces vraagt van beide werelden veel arbeidsintensiviteit, terwijl de samenstellingen van groepen door de tijd heen vaak verandert. Ook wijken de taal, de organisatie en de werkcultuur van ambtenaren en die van de jongeren van elkaar af.

Organisatie van gemeenten

De organisatie van de gemeenten zelf kan ook een struikelpunt vormen in het verkleinen van de kloof tussen de twee werelden. Gemeenten vinden dat jongerenparticipatie bij verschillende beleidsterreinen een vaste plek hoort te krijgen. Echter, lijkt het niet voor alle beleidsterreinen wenselijk om jongerenparticipatie binnen hun eigen terrein te gaan implementeren, omdat dit onderwerp voor hen niet vanzelfsprekend is. Ook hebben jongeren vaak behoefte aan één centraal punt die alles voor hen kan regelen (Vandenbroucke, Braam, Gilsing & Steketee, 2010).

Vooroordelen volwassenen

Daarnaast vormen de vooroordelen die volwassenen over jongeren hebben een struikelblok. Volwassenen twijfelen soms over de kwaliteit en het kunnen van jongeren en dat hebben jongeren vaak wel door. Door deze vooroordelen kijken gemeenten vaak met een negatieve blik naar de kwaliteiten van jongeren en gaan zij vaak niet over tot actie, omdat zij denken dat jongeren daar toch geen goede bijdrage aan kunnen leveren. De cultuur van een gemeentehuis moet veranderen door eerst te kijken naar wat jongeren juist wél kunnen en door hun kwaliteiten goed in kaart te brengen. Ook moet de gemeente inzien dat een participatietraject voor zowel jongeren als voor volwassenen een wendbare, flexibele opstelling vereist (Vandenbroucke, Braam, Gilsing & Steketee, 2010).

Het benutten van de aanwezige kennis.

Volgens Number 5 Foundation (2021) is er inmiddels genoeg kennis over hoe jongerenparticipatie door gemeenten en de overheid aangepakt en verbeterd zou kunnen worden. Doordat deze aanwezige kennis niet in de praktijk structureel wordt toegepast, blijft de effectiviteit van de participatietrajecten minimaal. Hierdoor leiden deze participatietrajecten niet altijd tot een fundamentele cultuurverandering. De bestuurders en jongeren zien elkaar daarom niet als gelijkwaardige en de eigenheid van jongeren wordt niet altijd door bestuurders erkend. Daarom pleit Number 5 Foundation (2021) om de aanwezige en opgedane kennis structureel in de praktijk uit te proberen en te implementeren. Een andere manier om jongeren te bereiken, die Number 5 Foundation (2021) oppert, is om eerst te beginnen met de behoeftes van jongeren en bestuurders in kaart te brengen. Vervolgens dient men aandacht te besteden aan het verkleinen van de kloof tussen de belevingswereld van deze twee partijen, omdat veel initiatieven juist door deze kloof niet van de grond komen. Structuur, continuïteit en duurzaamheid zijn ook belangrijke begrippen, omdat éénmalige initiatieven niet bijdragen aan het doel om jongeren structureel inspraak te geven.

“

Het cultuurverschil tussen de formele wereld van de gemeente en de informele wereld van de jongeren is het belangrijkste struikelblok, gevolgd door de langdurige participatieprocessen, de organisatie van gemeenten en de vooroordelen die volwassenen over jongeren hebben.

Uit deze paragraaf blijkt dat er een aantal elementen aanwezig zijn die ervoor zorgen dat de kloof tussen gemeenten en jongeren in stand wordt gehouden. Het cultuurverschil tussen de formele wereld van de gemeente en de informele wereld van de jongeren is het belangrijkste struikelblok, gevolgd door de langdurige participatieprocessen, de organisatie van gemeenten en de vooroordelen die volwassenen over jongeren hebben. Als de gemeente aansluiting wilt zoeken met jongeren, is het van belang dat de gemeente snel, concreet en helder in haar houding en taalgebruik gaat worden en dat zij een open overlegvorm gaat hanteren. Aanpassingen doen binnen de eigen instelling is eerder haalbaar dan het veranderen van alle jongeren binnen de gemeente

Paragraaf 2.5: Integraal samenwerken binnen een gemeente

Uit de vorige paragrafen, maar ook uit de gevoerde gesprekken met de jongeren, blijkt dat jongeren behoefte hebben aan één centraal- of aanspreekpunt die alle zaken voor hen zou kunnen regelen. In de praktijk blijkt, mede door de aanwezige bureaucratie, dat jongeren vaak worden doorverwezen nadat zij hun hulpvraag kenbaar hebben gemaakt. Integrale samenwerking tussen verschillende gemeentelijke afdelingen onderling, maar ook tussen de gemeente en overige sociale partners uit de gemeente, zou dit probleem deels kunnen oplossen. Om mensen zo veel mogelijk te laten meedoen, is volgens Movisie (2013) het investeren in het welzijn van deze mensen het belangrijkste vertrekpunt. Door dit integraal aan te pakken, kunnen een aantal voordelen voor zowel burgers als voor gemeente- en zorgprofessionals ontstaan. De burger krijgt een samenhangende aanpak die gericht is op alle leefgebieden. Ook wordt de zorg centraal geregeld en komt de burger niet telkens voor elk vraagstuk bij verschillende hulpverleners of afdelingen terecht. Voor professionals is het grootste voordeel van integraal werken dat de zorg voor de cliënt effectief en efficiënt georganiseerd wordt. Een aantal elementen uit deze manier van werken zouden vertaald kunnen worden naar het stimuleren van jongereninspraak- en participatie. Professionals binnen de gemeente Vijfheerenlanden zouden vaker met elkaar kunnen samenwerken, zodat iedereen van elkaar weet wat er binnen de gemeente speelt. Jongeren zouden op deze manier dezelfde informatie van alle professionals teruggekoppeld kunnen krijgen. Hierdoor krijgen zij niet meer het gevoel van het kastje naar de muur gestuurd te worden en voelen zij zich serieus genomen.

Het Nederlandse Jeugd instituut (z.j.) is ook een voorstander van integraal werken om jongeren op deze manier effectief te kunnen ondersteunen en stelt integraal werken gelijk aan interprofessioneel samenwerken. Bij deze manier van werken zijn verschillende professionals intensief met elkaar aan het samenwerken, stemmen regelmatig hun plannen op elkaar af en werken zij vanuit een gezamenlijk plan (Nederlandse Jeugdinstituut, z.j.). Om dit te laten slagen, is het belangrijk dat de professionals elkaars situaties en achtergronden begrijpen, om die vervolgens vanuit hun eigen expertise aan te vullen. Uit het onderzoek De Sterkste Schakels naar effectieve samenwerking tussen wijkteams, onderwijs en jeugdgezondheidszorg bleek dat jongeren baat hebben bij deze manier van samenwerken. Integrale samenwerking zorgt ervoor dat een thema breed en gezamenlijk door alle deelnemers gedeeld wordt. Wanneer alle professionals zich bij het thema betrokken voelen, dan heeft dat als gevolg dat jongeren meer gaan participeren en meer inspraak krijgen. Door interprofessioneel samen te werken, wordt het eigenbelang overstegen en komt er ruimte om vanuit een gezamenlijke missie met elkaar jongereninspraak- en participatie aan te pakken. Dit onderzoek laat zien dat juist de combinatie van verschillende randvoorwaarden

ervoor kunnen zorgen dat professionals met elkaar interprofessioneel kunnen werken en dat een randvoorwaarde op zichzelf niet effectief blijkt te zijn (Nederlandse Jeugdinstituut, 2019). De volgende randvoorwaarden zijn hier van belang: vertrouwen en respect, gezamenlijke visie en doelen op samenwerken, investeren in de samenwerking, rollen en verantwoordelijkheden, leiderschap en management, planning, structuren en procedures, effectieve communicatie, richtlijnen voor het delen van informatie, betrokkenheid van professionals, ouders en kinderen, vaardigheden en attitudes van professionals, samenwerken als een proces zien en zicht krijgen op het effect (Nederlandse Jeugdinstituut, 2019).

Ondanks het feit dat interprofessioneel samenwerken in theorie voordelen heeft en dat het bij de meeste gemeentes een vast onderdeel is van het beleid, blijkt het in de praktijk niet altijd goed te werken. Het belangrijkste obstakel wordt volgens Movisie (2017) gevormd doordat interprofessioneel samenwerken een samenwerking vanuit verschillende kaders vereist. Ook is er volgens Movisie (2017) vaak sprake van verschillende afdelingen binnen gemeentes die deze wetten moeten uitvoeren. Deze afdelingen hebben vaak een eigen organisatiecultuur en focus, wat maakt dat het samenwerken tussen afdelingen niet altijd optimaal verloopt. Een tweede aandachtspunt volgens Movisie (2017) is dat het integraal werken een mentaliteitsomslag van professionals vereist, omdat deze professionals voor de decentralisatie andere manieren van werken hanteerden. Om dit probleem aan te pakken pleit Movisie (2017) voor een manager of kartrekker die het veranderproces kan begeleiden. Volgens Movisie is het de taak van gemeenten en zorg- en welzijnsorganisaties om integraal werken op alle niveau te implementeren en om de medewerkers in tijd en geld te faciliteren en te stimuleren om deze manier van werken aan te nemen.

“

De voordelen van integrale samenwerking worden door alle afdelingen, sociale partners en medewerkers van de gemeente ingezien. Er is hier een mentaliteitsomslag voor nodig en dit zou door een projectleider gefaciliteerd kunnen worden.

De informatie uit deze paragraaf geeft kaders om integraal werken duurzaam te implementeren en laat zien dat interprofessionele samenwerking, mits het goed wordt aangepakt, jongereninspraak- en participatie kan bevorderen. De informatie van Movisie over verschillende kaders en belangen van verschillende gemeentelijke afdelingen komt overeen met wat er binnen gemeente Vijfheerenlanden speelt. De voordelen van integrale samenwerking worden door alle afdelingen, sociale partners en medewerkers van de gemeente ingezien, maar op hun eigen manier. Er is hier een mentaliteitsomslag voor nodig en dit zou door een projectleider gefaciliteerd kunnen worden.

“

Met het begrip
'participatie' refereert
Hart (1992) naar een
proces van gedeelde
verantwoordelijkheid en
co-creatie, dat invloed
heeft op iemands leven en
op de gemeenschap waar
die persoon in leeft.

3. ORIËNTATIEFASE

De oriëntatiefase dient als middel om op systematische wijze de huidige en de gewenste situatie rondom jongereninspraak -en participatie in kaart te brengen (Migchelbrink, 2019).

Er zijn de volgende onderzoeksactiviteiten tijdens deze oriëntatiefase uitgevoerd:

- Er is een vaste kerngroep opgebouwd, die samen met de onderzoekers maandelijks bij elkaar is gekomen om het proces en de onderzoeksactiviteiten te bespreken. Deze kerngroep is samengesteld door vertegenwoordigers van jongerenwerk en van de clusters jeugd- en onderwijs, participatie en duurzaamheid van de gemeente. De oud-wethouder was ook een onderdeel van deze kerngroep.
- Er zijn meerdere stakeholders geïnterviewd, gemobiliseerd en gemotiveerd tot participatie en tot interprofessionele samenwerking.
- De volgende dataverzamelmethodes, die volgens Migchelbrink (2019) bij deze fase van het onderzoek horen, zijn ingezet: creatief structureren met post-its, groepsgesprekken- en interviews, participerende observaties en rollenspellen.
- Er is gestart met het opzetten van een duurzame samenwerking tussen de HU en gemeente Vijfheerenlanden, waarin studenten zowel tijdens het onderzoek als daarna een bijdrage binnen de gemeente kunnen leveren op gebied van jongerenparticipatie- en inspraak.

Paragraaf 3.1: Huidige situatie

Jongereninspraak- en participatie heeft altijd hoog op de agenda van gemeente Vijfheerenlanden gestaan, maar de coronacrisis heeft het onderwerp bij de gemeenteraad nog hoger op de agenda gezet. Uit gesprekken blijkt dat jongereninspraak- en participatie beperkt geregeld is. Jongeren zijn in beperkte mate betrokken bij de beleidsvorming en de gemeente heeft veel moeite om deze te bereiken. Er zijn manieren geprobeerd om met de jongeren in contact te komen, zoals flyers, (formele) e-mails, (formele) bijeenkomst en jongerenraden. Uit gesprekken blijkt dat dit soort methodes niet (meer) werken en de betrokkenen weten niet zo goed op wat voor manier zij de jongeren wel zouden kunnen bereiken. Zij vermoeden dat innovatieve manieren van communiceren zoals Social Media goed zouden kunnen werken, maar zij durven deze methodes niet uit te proberen voordat er een duidelijke handleiding daarvoor ontwikkeld wordt. Er is een verschil in visie op participatie tussen de gemeente en de sociale partners van de gemeente. Sociale partners zien jongeren participeren in verschillende activiteiten en vinden daarom dat jongeren voldoende participeren. De gemeente daarentegen wil jongereninspraak en participatie gebruiken om het beleid beter af te stemmen op de leefwereld van jongeren. Er worden via de politiek en middels beleid keuzes gemaakt om ergens al dan niet in te investeren en op welke manier. Hierin wil de gemeente niet alleen de stem en de visie van volwassenen horen, maar ook van jongeren. Gemeente Vijfheerenlanden heeft vooral moeite om jongeren tussen zestien en drieëntwintig jaar oud te bereiken. Ook kwetsbare jongeren, moeilijk bereikbare (onzichtbare) jongeren en jongeren met een migratieachtergrond zijn lastig te bereiken. Gezien de planning van dit onderzoek, is er gekozen om een algemeen onderzoek te doen naar jongeren tussen vijftien en vijfentwintig jaar oud en geen onderscheid te maken tussen de verschillende sub-doelgroepen.

Tijdens de eerste focusgroep waren zowel gemeenteambtenaren als samenwerkingspartners van de gemeente en jongeren aanwezig.

Volgens de meeste deelnemers is het bereiken van jongeren het grootste probleem voor de gemeente. Jongeren weten vaak niet wat de gemeente doet of kan doen. Inspraak leeft niet per se onder de jeugd, maar jongeren willen in principe wel op hun manier meedoen en hun mening geven. Wel is er op dit moment sprake van niet-structurele jongerenparticipatie. De meeste deelnemers geven aan dat jongeren vaak bij verschillende activiteiten willen participeren, maar dat het proces vaak lang duurt. Door de aanwezigheid van bureaucratie, haken deze jongeren vaak vroegtijdig af. Eén van de voordelen van het wonen in kleine dorpen en kernen is volgens de geïnterviewden dat mensen elkaar kennen en dat bepaalde initiatieven snel zichtbaar kunnen zijn. Er werd door verschillende deelnemers aangegeven dat jongeren niet altijd binnen de gemeente blijven wonen nadat zij de middelbare school hebben afgerond. De jongeren die wel binnen de gemeente blijven wonen, werken of studeren buiten de gemeente. Hierdoor verdwijnen zij op de achtergrond en worden zij minder betrokken bij de gemeente. Wel zijn er de afgelopen jaren verschillende initiatieven geweest die een bijdrage hebben geleverd aan het stimuleren van jongerenparticipatie. Het gaat om de volgende initiatieven: JongVHL (jongerenvertegenwoordigers in de politiek), jongeren ontmoetingsplekken (JOP's), het inzetten van Social Media door jongerenwerk en BAAS (maatschappelijke diensttijd), het platform Jongeren voor Jongeren, de straatraad in Vianen en de jongerenraad in Leerdam. Daarnaast zijn er verschillende beleidsstukken en verordeningen die jongereninspraak en -participatie als beleidsdoel stellen en op deze manier stimuleren en faciliteren. Concreet, gaat het om de volgende beleidsstukken: programma wijk- en dorpsgericht werken, de participatie- en inspraakverordening, de sociaal maatschappelijke agenda (onderdeel van de omgevingswet) en het coalitieakkoord. Deze beleidsstukken zijn niet toereikend, omdat de gemeente beperkt jongeren kan bereiken en ook beperkte kennis van hun behoefte heeft. Deze beleidsstukken en plannen hebben tot nu toe nog niet voor structurele jongereninspraak gezorgd. Deze beleidsstukken laten zien dat de gemeente het thema

'jongereninspraak en- participatie' hoog op de agenda heeft staan en bereid is om daar de komende jaren aan te werken. Er is daarnaast ook een adviesraad voor het sociaal domein die het college van de gemeente gevraagd en ongevraagd advies geeft op gebied van Jeugdhulp, Wmo en Participatiewet. Bij dit adviesraad zijn er geen jongeren betrokken.

Paragraaf 3.2: Gewenste situatie

Deze paragraaf geeft een overzicht van de resultaten over de gewenste situatie op gebied van jongereninspraak- en participatie. Om de gewenste situatie te verkennen, zijn er gesprekken gevoerd met Jongeren voor Jongeren, met jongerenwerk, met BAAS, met de wethouder van jeugd, met medewerkers van de afdelingen duurzaamheid- en wijkgericht werken van de gemeente. Ook is er een bezoek gebracht aan het dorpshuis de Linde in Meerkerk, waar op dat moment een activiteit voor jongeren was ingepland.

Paragraaf 3.2.1: Individuele gesprekken

De gewenste situatie is volgens de meeste geïnterviewden dat jongeren structureel meer betrokken worden bij gemeentelijke activiteiten en dat onzichtbare jongeren meer zichtbaar worden, zodat zij op de lange termijn ook meer mogelijkheden krijgen om te kunnen participeren. De stakeholders willen het liefst geen cijfermatig resultaat zien, maar dat er een duurzaam proces in gang wordt gezet dat ervoor zorgt dat jongeren meer inspraak kunnen krijgen. De gemeente wil de jongeren vanaf het begin van een proces betrekken en niet pas als een proces opgestart of afgerond is, met als einddoel het bereiken van waardevolle jongereninspraak- en participatie.

Deze stakeholders geven vooral aan dat jongeren actief moeten worden opgezocht en dat de gemeente ervoor moet zorgen dat zij op de hoogte is van de behoeftes van deze jongeren en over de manieren waarop zij bereikt zouden willen worden. Het samenwerken met instanties die met jongeren werken en jongeren opzoeken op plekken waar zij zich regelmatig bevinden zijn ideeën die de meeste deelnemers hebben geopperd. De meeste deelnemers willen graag met scholen en sportverenigingen samenwerken. De gemeente moet proberen om zich zo mogelijk bij de belevingswereld van de jongeren aan te sluiten en ook gebruik van Social media te gaan maken. Het bezoeken en organiseren van festivals en disco-avonden, voetbaltoernooien en jongeren op straat bezoeken zijn ook methodes die de deelnemers graag zouden willen inzetten om in contact met jongeren te komen. Het gebruik maken van eerdere geslaagde ervaringen werd ook meerdere keren genoemd. De succeservaringen rondom jongereninspraak- en participatie worden niet altijd gedeeld binnen de gemeente, waardoor geslaagde interventies niet door andere partijen binnen de gemeente kunnen worden overgenomen. Binnen de gewenste situatie werken de meeste partijen samen en zorgen zij ervoor dat geslaagde ervaringen regelmatig met elkaar gedeeld worden. 'Het wiel hoeft niet elke keer opnieuw uitgevonden te worden', geeft een deelnemer aan.

Paragraaf 3.2.2: Resultaten van de kerngroep bijeenkomsten en eerste focusgroep bijeenkomst

De ideale situatie is volgens de deelnemers van de focusgroep en de kerngroep een situatie waarin zij structureel met de jongeren in gesprek gaan en niet over jongeren het gesprek voeren. Tegelijkertijd zouden de jongeren op verschillende manieren zelf mee willen praten en meedenken over beleid binnen hun gemeente. Nieuwe initiatieven vanuit de gemeente zouden hiervoor gestimuleerd moeten worden, waarbij verschillende gemeentelijke zaken versimpeld zouden moeten worden. Jongeren horen zich volgens de meeste deelnemers gehoord te voelen en de gemeente moet laten zien dat het naar hen

luistert en oprecht geïnteresseerd is in hun verhalen. Wederkerigheid is voor de meerderheid een belangrijk begrip, het participeren moet ook voor de jongeren duidelijke voordelen opleveren. Snelheid, laagdrempeligheid en zichtbaarheid zijn begrippen die de meeste deelnemers belangrijk vinden. Jongereninspraak- en participatie hoort hiervoor hoog op de agenda te staan, door onder andere voldoende financiering, ruimte, tijd en capaciteit beschikbaar te stellen. Binnen de gewenste situatie is het volgens de meerderheid interessant om het platform Jongeren voor Jongeren te blijven stimuleren, omdat dit platform een goede vertaalslag kan vormen tussen de jongeren uit Leerdam en de gemeente. Een belangrijke bevinding is dat de meerderheid van de professionals die met jongeren werken vaker met elkaar zouden willen samenwerken. De meerderheid is het met elkaar eens dat slechts één partij niet het probleem kan oplossen. Alle deelnemers waren met elkaar eens dat zij zelf vaker met jongeren in gesprek moeten gaan.

Paragraaf 3.3: Conclusie huidige- en gewenste situatie

Gemeente Vijfheerenlanden is op dit moment gedreven om jongereninspraak- en participatie te bevorderen. De gemeente vindt dat jongeren op dit moment beperkt participeren, weet niet hoe zij deze jongeren kan bereiken en heeft moeite om zich in de belevingswereld van deze jongeren te verplaatsen. Er zijn verschillende interventies geweest, maar die hebben niet tot een structurele aanpak van jongereninspraak of participatie geleid. Er is een verschil in visie op participatie tussen de gemeente en de sociale partners van de gemeente. Sociale partners zien jongeren participeren in verschillende activiteiten en vinden daarom dat jongeren voldoende participeren. De gemeente daarentegen wil jongereninspraak en participatie gebruiken om het beleid beter af te stemmen op de leefwereld van jongeren. De meeste deelnemers van dit onderzoek zijn het met elkaar eens dat zij structureel in gesprek moeten gaan met de jongeren uit de gemeente, maar ook meer met elkaar moeten samenwerken. Door met elkaar samen te werken, kunnen de huidige- en toekomstige initiatieven met elkaar worden gedeeld en hoeven zij niet meer 'het wiel opnieuw uit te vinden'. Het bevorderen van jongereninspraak- en participatie wordt bemoeilijkt doordat de gemeente beperkt op de hoogte is van de behoefte van de jongeren. Het is voor de meeste deelnemers van belang om de behoefte van de jongeren in kaart te brengen en zich te verdiepen in de manieren waarop jongeren bereikt zouden willen worden. Dit zou de eerste stap zijn richting structurele, waardevolle jongerenparticipatie.

“

Jongereninspraak wordt gedefinieerd als de mate waarin gemeentes jongeren inspraak laten hebben in het gemeentelijke beleid, gecombineerd met de mate van betrokkenheid van jongeren in de uitvoering van hetzelfde beleid.

(Vandenbroucke, Braam, Gilsing en Steketee, 2010)

4. PLANNINGSFASE

Tijdens de planningsfase is gekeken, naar aanleiding van het literatuuronderzoek en door middel van gesprekken met de deelnemers, naar hoe de gewenste situatie bereikt zou kunnen worden. Er is een tweede focusgroep bijeenkomst georganiseerd en er zijn gesprekken gevoerd met drie studenten van Hogeschool Utrecht die zich bij dit onderzoek hebben aangesloten. Ook zijn er gesprekken gevoerd met de stakeholders van de afdelingen waar toekomstige acties uitgevoerd zouden kunnen worden.

Paragraaf 4.1: Stakeholders

De groep jongeren is vrij divers. Een aantal jongeren is bekend bij de gemeente en een aantal jongeren is alleen zichtbaar bij verschillende sociale partners van de gemeente, zoals het jongerenwerk. Daarnaast zijn er een aantal jongeren helemaal niet zichtbaar en participeren niet binnen de gemeente. Deze groep jongeren vereist extra aandacht, omdat deze vaak zelf geen contact met formele instanties zoekt. Jongeren participeren op dit moment vooral op een niet-structurele manier bij gemeentelijke activiteiten. Op privégebied is de participatie meer structureel. Veel jongeren uit de gemeente zijn lid van een (sport) vereniging, van een kerk, van een moskee of van een jongerencentrum. Participeren op gebied van inspraak gebeurt in mindere mate dan de gewone participatie en is structurele jongereninspraak vooral bij het platform Jongeren voor Jongeren van toepassing. Voor de fusie was er de straatraad in Vianen en de jongerenraad in Leerdam; dit was geen duurzame oplossing. Hierdoor zijn groepen jongeren steeds bij één organisatie zichtbaar en ontstaat het gevoel dat jongeren niet participeren, terwijl dat niet het geval hoeft te zijn. Uit gesprekken met jongerenwerk bleek dat er wel structurele- en interprofessionele bijeenkomsten over jeugd en jongeren georganiseerd worden, maar dat er tijdens die bijeenkomst vaak andere onderwerpen dan inspraak en participatie besproken worden.

Tijdens dit onderzoek zijn verschillende gemeentelijke clusters bij dit onderzoek aangehaakt. Het gaat over de clusters jeugd- en onderwijs, participatie, duurzaamheid en communicatie. Er zijn een aantal belangrijke stakeholders die direct in contact staan met jongeren uit de gemeente. Deze stakeholders zijn: Buurtwerk (jongerenwerk), BAAS (maatschappelijke diensttijd), platform Jongeren voor Jongeren, JongVHL, sportverenigingen, Helsdingen Sport en Cultuur, afdeling jeugd- en onderwijs van de gemeente, drie scholen voor voortgezet onderwijs, kerken, moskeeën, sociale teams, opbouwwerkers, wijkambassadeurs, jongerenloket Avres, Stichting SamenDoen, de sociale wijkteams. Voor dit onderzoek is ervoor gekozen om de volgende stakeholders actief te betrekken: wijkambassadeurs, sociale wijkteams, platform Jongeren voor Jongeren, BAAS, Buurtwerk, de school Het Heerenlanden, de vier gemeentelijke clusters van jeugd- en onderwijs, participatie, duurzaamheid en communicatie en JongVHL.

Paragraaf 4.2: Deskresearch

Het valt op de meeste deelnemers aangeven dat initiatieven uit het verleden beperkt jongereninspraak en-participatie hebben gestimuleerd, terwijl een aantal deelnemers aangeeft wel geslaagde initiatieven in het verleden te hebben gekend. De meeste deelnemers aan dit onderzoek waren niet op de hoogte van deze geslaagde initiatieven. In deze paragraaf is er een deskresearch uitgevoerd om inzicht te verkrijgen in deze geslaagde initiatieven.

Het onderzoek 'Wat nou! Jongeren over energie' gaat over de mening van jongeren tussen 16 en 25 jaar oud over de energietransitie in gemeente Vijfheerenlanden en over hun bereidheid om iets zelf te veranderen om de planeet duurzaam te maken. Het onderzoek is vrij nieuw en is uitgevoerd in september 2019. Dit onderzoek was uitgevoerd bij twaalf verschillende Utrechtse gemeentes, waarbij Vijfheerenlanden er één van was. Er hebben daar 178 jongeren aan mee gedaan door middel van een app. Door gedurende vijf minuten te swipen naar links of rechts, konden zij hun mening vaststellen (Habraken, De Vries en Van de Ven, 2021). Zowel de app als de infographic die daaruit voortvloeide waren best 'stoer', met plaatjes met een hoge animatiewaarde die jongeren aanspreken, zoals fietsen, trainen, bomen, vogels en windmolens. Een tweede geslaagde initiatief is die van het platform Jongeren voor Jongeren geweest, een platform gevormd door enthousiaste jongeren tussen 16 en 25 jaar oud die de drugsproblematiek binnen gemeente Vijfheerenlanden willen aanpakken (Jongeren voor Jongeren, 2021). Het platform richt zich op dit moment vooral op de stad Leerdam en wordt ondersteund door de gemeente, door inwoners en door verschillende ondernemers. Door middel van talentontwikkeling wil het platform de jongeren op het rechte pad houden, zodat zij zich op hun studie kunnen blijven focussen. Er zijn in 2021 verschillende activiteiten georganiseerd, waaronder crossfit, voetbaltoernooien, gastlessen, straatinterviews en podcasts

Aanvullend op de deskresearch, is er door middel van overige gesprekken met de stakeholders extra informatie verkregen over geslaagde initiatieven uit het verleden. De oud-wethouder was in het verleden een keer bij een buurtcentrum aanwezig om met jongeren in gesprek te gaan en dat was volgens jongerenwerk een succes. Het zou helpen om jongeren structureel te bezoeken, om op deze manier de twee werelden dichterbij elkaar te brengen. Een wijkagent heeft voorheen een mooie methode ingezet om jongeren te bereiken. Hij was bij een buurtcentrum aanwezig en wist dat jongeren niet altijd geïnteresseerd in formele onderwerpen zijn. Om ze toch te bereiken, heeft hij twee schermen gebruikt. Op één scherm waren jongeren aan het gamen en op een tweede scherm deden zij een quiz. Jongeren konden gamen en tegelijkertijd meedoen aan een quiz, om vervolgens een leuke prijsjes te kunnen winnen. Op deze manier kon de wijkagent informatie van jongeren krijgen en in contact met ze komen. Uit deze voorbeelden blijkt dat er tot nu toe niet-structurele, maar geslaagde manieren zijn gevonden om jongeren te activeren. De bevindingen van deze paragraaf laten wel zien dat er projecten zijn geweest waarbij het de gemeente, of partners van de gemeente, lukte om jongeren te betrekken bij het maken van beleid.

Paragraaf 4.3: Tweede focusgroep bijeenkomst en overige gesprekken

Er is een tweede focusgroep bijeenkomst georganiseerd om de bevindingen uit de oriëntatiefase met de stakeholders te delen en om alvast ideeën op te halen voor de planningsfase. Drie vertegenwoordigers van Jongeren voor Jongeren waren ook aanwezig, samen met jongerenprofessionals en gemeenteambtenaren. De deelnemers wilden de gewenste situatie bereiken door middel van de volgende interventies: het inzetten van Social Media, onderzoek doen bij scholen, een algemeen onderzoek naar de behoefte van jongeren houden, een gemeente-breed structureel interprofessioneel overleg voeren over het thema jongereninspraak- en participatie, onderzoek doen bij plekken waar jongeren vaak te vinden zijn, het aanvragen van jongereninitiatieven versimpelen, gemeenteambtenaren actief betrekken bij jongereninitiatieven en de behoefte van jongeren in kaart brengen. Deze interventies zouden ervoor moeten zorgen dat waardevolle jongereninspraak- en participatie bereikt zou kunnen worden. Deze thema's worden daarnaast door middel

van het literatuuronderzoek ondersteund. Het literatuuronderzoek benadrukt de meerwaarde van waardevolle jongerenparticipatie, van het gebruik maken van Social Media om jongeren te bereiken, van een koppeling tussen het onderwijs en jongereninspraak- en participatie en van structurele interprofessionele samenwerkingsverbanden. Gedurende deze fase hebben er twee kerngroep bijeenkomst plaatsgevonden. Ook zijn er verdere gesprekken met jongerenwerk gevoerd en met de stakeholders van de afdelingen waar de gewenste acties uitgezet zouden kunnen worden. De aangedragen plekken waren: de sociale ontmoetingsplaatsen (voormalige dorpshuizen), de gemeenteraadsverkiezingen, het plan MER (bouwen van windturbines), het programma Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG) en Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO), een structureel interprofessioneel overleg en een breed onderzoek naar de behoefte van jongeren en naar geschikte manieren waarop zij bereikt zouden willen worden.

Paragraaf 4.4: Planning voor de actiefase

Er is gekozen om de behoefte van de jongeren en manieren waarop jongeren bereikt zouden kunnen worden als eerst te onderzoeken. Daarna zou deze informatie gebruikt kunnen worden bij de onderzoeken en acties beschreven in de bovenstaande paragraaf. Het behoefteonderzoek wordt door middel van de volgende vier gerichte acties onderzocht: een algemeen onderzoek onder jongeren, onderzoek doen op scholen, onderzoek doen naar het bereiken van jongeren via Social Media en onderzoek doen naar het bereiken van jongeren tijdens de gemeenteraadsverkiezingen. Daarnaast worden nog twee acties uitgevoerd over het verkleinen van de kloof tussen gemeente en jongeren door een bijeenkomst te organiseren en over een structureel interprofessioneel overleg. Tijdens dit onderzoek zijn ook studenten betrokken middels onder anderen een scriptieonderzoek. De studenten hebben zich gericht op het bereiken van jongeren via Social Media en op scholen en naar het verkleinen van de kloof tussen de gemeente en jongeren. Deze actiefase zou de volgende producten opleveren:

- Een communicatiestrategie gebaseerd op de manier waarop jongeren bereikt willen worden.
- Een handboek over hoe jongeren via social media bereikt kunnen worden.
- Een product of methode die laat zien op wat voor manier jongeren op scholen bereikt willen worden.
- Informatie over werkzame factoren tijdens een ontmoeting tussen de gemeente en jongeren.
- Informatie over de effectiviteit van een interprofessioneel overleg met betrekking tot het bevorderen van jongereninspraak- en participatie.

“

Tijdens de actiefase zijn ook studenten betrokken geweest middels een scriptieonderzoek. De studenten hebben zich gericht op het bereiken van jongeren via social media en op scholen en op het verkleinen van de kloof tussen de gemeente en jongeren.

5. ACTIEFASE

Tijdens de actiefase worden de interventies uitgevoerd die tijdens de planningsfase zijn ontworpen.

Paragraaf 5.1: Gemeenteraadsverkiezingen

Er is in samenwerking met de oud-wethouder en de raadsadviseur van de griffie afgesproken om een actie op te zetten om erachter te komen hoe jongeren door de raadslieden bereikt zouden willen worden. Er zouden vier activiteiten plaatsvinden, namelijk: raadslieden zouden door middel van een livestream via Instagram aan jongeren vertellen wat hun toekomstplannen zouden zijn, zij zouden interviews met jongeren bij een bushalte gaan houden, zij zouden één pauzegesprek op scholen gaan organiseren en als laatste zouden zij een jongerendebat gaan organiseren.

Paragraaf 5.1.1: De uitvoering van deze actie

Deze actie is anders gelopen dan gepland. De studentonderzoekers zijn bij de jongerendebat aanwezig geweest, maar voor de andere activiteiten is de samenwerking met de raadsadviseur van de griffie niet voortgezet. Dit kwam door de drukte van het campagnevoeren. Deze activiteiten zijn daarom niet geobserveerd en de resultaten van deze activiteiten zijn gebaseerd op de verhalen van de direct betrokkenen. Tijdens het jongerendebat was de verwachtingen dat er veel jongeren uit de gemeenten aanwezig zullen zijn. Echter bleek dat het debat georganiseerd was voor jongeren uit de politieke partijen van de gemeente. Er was wel een oproep gedaan om jongeren uit de gemeente bij dit debat uit te nodigen, maar bij de evaluatie werd aangegeven dat dat deze oproep breder uitgezet had moeten worden. Uit de observatie van de studenten kwam tijdens het debat naar voren dat de meeste politieke partijen benieuwd waren naar de behoefte van de jongeren uit de gemeente op gebied van onderwijs, wonen, milieu etc. De meeste partijen gaven aan niet te weten wat de behoefte van de jongeren op gebied van deze onderwerpen zijn en dat ze ook niet goed weten hoe zij de behoefte goed in kaart moeten brengen.

De raadsadviseur heeft aangegeven tijdens de pauzerondes op scholen, met behulp van jongerenwerk en zijn collega's, ongeveer honderd jongeren te hebben bereikt. Hij gaf aan dat jongeren enthousiast waren, vooral omdat hij bereid was om zijn eigen taal en gespreksonderwerpen aan de taal van de jongeren aan te passen. Hij merkte dat het bereiken van jongeren beter werkt wanneer hij zelf naar jongeren toe gaat (eventueel door middel van de pauzerondes), dan wanneer jongeren zelf ergens naar toe moeten komen (jongerendebat). Hij zag daarom ook een meerwaarde in het structureel ambulante rondjes met jongerenwerk mee lopen in de toekomst, om op deze manier jongeren te kunnen spreken. Wat ook tijdens de pauzerondes heeft geholpen, is het gebruik maken van een spel. Door middel van een dobbelsteen konden jongeren over verschillende onderwerpen met de raadslieden in gesprek gaan. Dat werd door de jongeren als leuk en informeel ervaren, wat maakte dat zij eerder bereid waren om met de raadslieden in gesprek te gaan dan wanneer er een formele werkvorm gekozen was. De gesprekken waren concreet en kort, wat maakte dat de gesprekken laagdrempelig en toegankelijk waren. Jongeren hebben aan raadslieden veel verteld over wat er volgens hen binnen hun gemeente beter zou kunnen. Helaas is het zo dat er geen terugkoppeling meer na de gesprekken heeft plaatsgevonden, wat maakt dat de jongeren niet weten of de politiek daadwerkelijk iets met hun ideeën heeft gedaan. De interviews bij de bushalte lieten ook zien dat jongeren bereid zijn om mee te denken over gemeentelijke zaken. De interviewer probeerde zijn vragen aan te sluiten bij de

belevingswerelden van de jongeren, door zich te verdiepen in wat er bij de jongeren op dat moment speelde. Vervolgens ging hij op een leuke manier, in hele informele taal, vragen stellen aan deze jongeren.

Paragraaf 5.1.2: Conclusies actie 'gemeenteraadsverkiezingen'

Jongeren kunnen het beste bereikt worden door naar hen toe te gaan. Daarnaast werken interactieve spelwerkvormen bevorderend om het gesprek aan te gaan. Door oprecht geïnteresseerd te zijn in de verhalen van de jongeren en door een informele setting en informele taal te gebruiken, zijn jongeren eerder bereid om in gesprek met raadslieden te gaan. Deze actie heeft laten zien dat jongeren goed bereikt kunnen worden op plekken waar zij zelf vaak aanwezig zijn, zoals op straat (bij een centrale en drukbezochte bushalte) of op scholen. Jongeren zijn in al deze gevallen bereid om hun mening over hun gemeente te geven en om hun behoeftes kenbaar te maken. De gesprekken dienen kort, concreet, laagdrempelig en informeel te zijn.

Uit de gevoerde gesprekken met de raadsadviseur is gedurende deze actie gebleken dat de politiek tijd wilt investeren om erachter te komen hoe jongeren bereikt zouden willen worden en wat hun behoefte is. Een aantal afspraken zijn door de verkiezingsdruk niet nagekomen, waardoor de behoefte van de jongeren niet optimaal in kaart kon worden gebracht. Uit het literatuuronderzoek blijkt dat betrouwbaarheid en afspraken nakomen belangrijke factoren zijn in het duurzaam betrekken van jongeren. Afspraken niet nakomen zou dus een negatief effect kunnen hebben op het structureel betrekken van jongeren bij de politiek of bij de gemeente. Het blijkt voor raadslieden lastig om zonder hulp van professionals zelf de jongeren te gaan vinden. Door de ondersteuning van het jongerenwerk was het gemakkelijk voor raadslieden om met jongeren in contact te komen. Jongerenwerk (of een soortgelijke jongerenorganisatie) lijkt een belangrijke schakel in het proces te zijn. Deze actie is een geslaagd voorbeeld van integraal samenwerken, omdat er samenwerking is geweest tussen de wethouder jeugd, scholen, raadslieden, studentonderzoekers en het jongerenwerk.

Paragraaf 5.2: Interprofessioneel overleg

Uit de eerste fase van het onderzoek is gebleken dat er beperkt integraal gewerkt wordt en dat informatie over de activiteiten gericht op jongereninspraak- en participatie daardoor verloren gaat. Het doel van dit structureel overleg is om één keer per maand met een aantal sleutelfiguren bij elkaar te komen om ontwikkelingen op gebied van jongereninspraak en- participatie te bespreken.

Paragraaf 5.2.1: Het eerste interprofessioneel overleg

Voor het eerste interprofessioneel overleg zijn de volgende partijen uitgenodigd: een opbouwwerker, een wijkambassadeur, de opdrachtgever, een jongerenwerker, een coach van BAAS, de programmamanager van wijk- en dorpsgericht werken en de raadsadviseur van de griffie. Het eerste overleg vond digitaal plaats. De meerwaarde en het doel van een interprofessioneel overleg in de gemeente over jongereninspraak- en participatie was niet helder voor de deelnemers van het overleg. Van tevoren is er via de telefoon en mail het doel van de bijeenkomsten uitgebreid met de deelnemers besproken, desondanks twijfelden veel deelnemers over de voordelen van een interprofessioneel overleg over jongereninspraak- en participatie. Het viel op dat iedereen bezig was met zijn of haar beroep/taken. Er was weinig aandacht en gezamenlijkheid voor het algemene thema 'jongereninspraak- en participatie'. Iedereen was bezig om te achterhalen of dit overleg direct voordelen voor zijn eigen professe met zich mee kan brengen. De weerstand bij de deelnemers

was groot. Bij de vervolgbijeenkomst is het interessant om de weerstand te verkennen en om te kijken hoe de motivatie van de deelnemers vergroot zou kunnen worden.

Paragraaf 5.2.2: Het tweede interprofessioneel overleg

Nadat de evaluatie van het eerste overleg plaats heeft gevonden, is in overleg met de deelnemers ervoor gekozen om een nieuw doel voor het tweede overleg te stellen. Het doel van het tweede overleg was om best-practices op gebied van jongereninspraak- en participatie met elkaar te delen. Het tweede overleg vond fysiek plaats en niet alle deelnemers konden aanwezig zijn. De bijeenkomst verliep gemoedelijk en iedereen was deze keer op de hoogte van het doel. De teamleider van de jongerenwerkers had casuïstiek voorbereid waarop jongerenparticipatie werd bemoeilijkt. De verhalen waren voor iedereen waardevol en aan het einde van de bijeenkomst waren de aanwezigen tot de conclusie gekomen dat een interprofessioneel overleg zeker waardevol kan zijn en dat het overleg in principe voortgezet zou moeten worden. De opdrachtgever heeft voorgesteld om dit onderwerp te proberen toe te voegen aan een huidige structurele bijeenkomst over gezond en veilig opgroeien.

Paragraaf 5.2.3: De conclusie van het interprofessioneel overleg

Het blijkt, door verschillende belangen, lastig om een groep professionals te vinden die het thema 'jongereninspraak- en participatie' als prioriteit hebben. De grootte van de groep is ook belangrijk. Er is begonnen met een kleine groep, maar bij het uitvallen van een aantal deelnemers werd de groep te klein. Voor de continuïteit van de bijeenkomst is het wenselijk om de groep met deelnemers groter te houden. Ook is het wenselijk om deelnemers te zoeken die of zelf intrinsiek gemotiveerd zijn om aan de overleggen deel te nemen, of gemotiveerd kunnen worden. Voor jongerenwerk en voor een aantal ambtenaren bleek het wel waardevol om samen over dit thema met elkaar te sparren. Zij begrijpen dat, door integraal samen te werken, aan dit thema in de toekomst effectiever kan worden gewerkt. Het is wenselijk om een facilitator (kartrekker) voor een soortgelijk overleg de regie te geven. In het begin zal hier meer tijd in geïnvesteerd moeten worden. Als het overleg vervolgens een paar keer goed is verlopen en als de meeste deelnemers zich betrokken zullen voelen, dan zou de facilitator zich steeds meer op de achtergrond kunnen terugtrekken en de verantwoordelijkheid met de rest van de deelnemers kunnen delen.

Paragraaf 5.3: Ontmoeting tussen jongeren en de nieuwe wethouder

Deze actie is uitgevoerd door een tweedejaarsstudent van de opleiding Ecologische Pedagogiek. Het doel van deze actie was om de wereld van de gemeente met de wereld van de jongeren bij elkaar te brengen en om op deze manier de kloof tussen deze twee werelden te verkleinen. Het exacte proces is beschreven in het verslag dat de student bij de opdrachtgever heeft ingeleverd. Deze paragraaf gaat in op de algemene bevindingen en op de conclusies van deze actie.

Om de kloof tussen de gemeente en de jongeren te verkleinen is er een pizzamiddag georganiseerd. Hier hebben acht jongeren aan deelgenomen, samen met de nieuwe wethouder van jeugd, jongerenwerkers en de opdrachtgever vanuit de gemeente. Deze activiteit was volgens de deelnemers succesvol en zorgde voor verbinding tussen de twee werelden. De studentonderzoeker had het gevoel dat jongeren zich op hun gemak voelden en dat het gesprek gelijkwaardig verliep. De jongeren gaven interessante informatie en antwoorden op vragen van de wethouder. Daarnaast wilde de jongeren weten wat er met hun vragen en opmerkingen gedaan ging worden. De jongerenwerkers staan in direct contact met de jongeren, waardoor er op een later moment de informatie teruggekoppeld kan worden.

Het was goed om te zien dat de nieuwe wethouder het belang ervan inziet om deze jongeren op een later moment weer te spreken en daar tijd in wil gaan investeren. De activiteit heeft volgens de deelnemers voor verbinding gezorgd. Het bereiken en uitnodigen van jongeren bleek erg lastig. De activiteit vond plaats tijdens de eerste week van de vakantie. De studente heeft vooral jongeren via het delen van de posters op verschillende plekken en via Social Media geprobeerd te bereiken. Daarnaast werden binnen en buiten de gemeentelijke organisatie professionals die in contact staan met jongeren gevraagd om jongeren uit te nodigen. Na de middag werd er feedback opgehaald bij de jongeren. Zij gaven tips op de poster en op welke plekken jongeren vooral aanwezig zijn om ze aan te spreken. Een tip van de jongeren was om de jongeren actief op te zoeken op plekken waar zij zich vaak bevinden en geen aanmeldingsplicht te gebruiken. De aanwezige jongeren waren bekenden van jongerenwerk en van het platform Jongeren voor Jongeren Leerdam en zijn uiteindelijk door jongerenwerk en door contacten van de gemeente meegenomen. Aangezien het jongerenwerk gelukt is om wat jongeren te werven, is het gebruik maken van hun expertise en hulp in de toekomst ook gewenst.

Paragraaf 5.4: Het bereiken van jongeren op scholen

Deze actie is uitgevoerd door een vierdejaarsstudent van de opleiding Social Work. Het doel van deze actie was om manieren te vinden waarop jongeren door de gemeente op school het beste bereikt zouden willen worden. Het exacte proces is beschreven in het verslag dat deze student bij de opdrachtgever heeft ingeleverd. Deze paragraaf gaat in op de algemene bevindingen en op de conclusie van deze actie. Het belang van het bereiken van jongeren op scholen werd door zowel de informatie uit het literatuuronderzoek bevestigd als door de wens van de deelnemers uit dit onderzoek. In het kort geven jongeren aan tijdens een les door middel van een interactieve spelwerkvorm door de gemeente bereikt te willen worden. Een spel zorgt voor laagdrempeligheid, wat maakt dat jongeren gemakkelijker bereid zijn om in gesprek met de gemeente te gaan. Omdat

jongeren aangaven niet te weten wat de gemeente doet en wat de organisatie inhoudt, is er een Escape Room spel bedacht die uitleg geeft aan jongeren over de taken van de gemeente en over wat de gemeente voor hen zou kunnen betekenen. Zowel de gemeente als een docent maatschappijleer hebben aangegeven samen met elkaar te willen werken, wat maakt dat deze actie in de toekomst ook door een gemeenteambtenaar in de praktijk uitgevoerd zou kunnen worden. Wel moet er voldoende aandacht aan deze toekomstige samenwerking worden besteed. Tijdens deze actie is vooral intensief contact onderhouden met drie medewerkers van de gemeente en met twee docenten maatschappijleer, wat maakt dat er op dit moment weinig mensen hierbij betrokken zijn. Bij het wegvallen van een aantal deelnemers, loopt deze actie in de toekomst gevaar. Deze fase is in co-creatie met een aantal scholieren ontwikkeld en uitgevoerd. De conclusie is volgens de betrokken scholieren dat een escaperoom, of een soortgelijk spel, ervoor zorgt dat zij interesse hebben om met de gemeente in gesprek te gaan en om meer over de gemeente te willen leren.

Paragraaf 5.5: Het bereiken van jongeren via Social media

Deze actie is uitgevoerd door een vierdejaarsstudent van de opleiding Ecologische Pedagogiek. Het doel van deze actie was om manieren te vinden waarop de gemeente jongeren via Social Media zou kunnen bereiken. Het exacte proces is beschreven in het verslag dat deze student bij de opdrachtgever heeft ingeleverd. Deze paragraaf gaat in op de algemene bevindingen en op de conclusie van deze actie. Door zowel het perspectief van de jongeren als die van de gemeente te onderzoeken, is er een handboek ontstaan die de gemeente handvatten geeft over de manieren waarop de jongeren uit gemeente Vijfheerenlanden via Social Media bereikt zouden willen worden.

Uit dit onderzoek blijkt dat 96 procent van de jongeren gebruik maakt van het internet en van Social Media. Communiceren via digitale kanalen is hierdoor voor gemeente Vijfheerenlanden een effectieve manier om jongereninspraak- en participatie te gaan stimuleren, maar ook om minder zichtbare jongeren te bereiken. De meeste jongeren uit dit onderzoek geven aan het liefst via Social Media bereikt te willen worden. Zij maken vooral gebruik van TikTok, Snapchat en Instagram. Jongeren maken vooral gebruik van deze Social Media-kanalen omdat zij geïnteresseerd zijn in wat anderen aan het doen zijn. Ook zijn zij bezig om gericht op zoek te gaan naar informatie die hen aanspreekt, zoals filmpjes en muziek. Daarnaast zijn jongeren via Social Media vaak op zoek naar vermaak. Mocht de gemeente een Instagramaccount gaan aanmaken, dan zijn de meeste jongeren bereid om die pagina te gaan volgen. De gemeente moet volgens de resultaten van deze actie proberen om zich via Social Media bij de belevingswereld en interesses van de jongeren aan te sluiten. Informele gesprekken, korte en interactieve berichten, snel reageren met duidelijke en heldere taal zijn tools die gemeenteambtenaren kunnen inzetten. Vervolgens zou met de jongeren een vertrouwensband kunnen worden opgebouwd; deze band zou ervoor kunnen zorgen dat jongeren bereid zullen zijn om structureel bij bepaalde activiteiten te gaan participeren.

Deze actie heeft laten zien dat de jongeren uit gemeente Vijfheerenlanden graag via Social media bereikt zouden willen worden, vooral op gebied van onderwerpen die hen interesseert. De gemeente heeft al een aantal Social Media accounts en is bereid om die deels te gaan gebruiken. Wel valt het op dat, door verschillende privacy- en organisatorische wetgevingen, de gemeente ook na het voltooiën van deze actie moeite blijft hebben met het effectief inzetten van Social Media. Een aanbeveling voor het vervolg is om de weerstand te blijven verkennen, om vervolgens aan de draagvlak van de gemeente op gebied van het inzetten van Social Media te blijven werken.

Paragraaf 5.6: Algemeen onderzoek onder jongeren

Parallel met de andere acties is er een algemeen onderzoek gestart naar manieren waarop jongeren bereikt zouden willen worden. Er is een enquête opgesteld voor zowel jongeren uit gemeente Vijfheerenlanden als voor studenten op de Hogeschool Utrecht. Vervolgens is er met zo veel mogelijke jongeren uit de gemeente en van Hogeschool Utrecht het gesprek aangegaan om manieren te onderzoeken waarop zij bereikt zouden willen worden.

Paragraaf 5.6.1: De resultaten van de enquêtes

De enquête is door 49 jongeren uit gemeente Vijfheerenlanden ingevuld, door het scannen van een QR-code. De meeste jongeren die de enquête hebben ingevuld hebben een leeftijd tussen 15 en 18 jaar oud en zijn woonachtig in Leerdam, Meerkerk, Lexmond, Leerbroek, Zijderveld, Hei en Boeicop en Kedichem. De meeste jongeren ervaren de mensen die er wonen, de rust, de sportgelegenheden, de natuur, de gezelligheid, de kleinschaligheid en de bereikbaarheid binnen hun buurt als prettig. Tegelijkertijd geven jongeren aan bepaalde zaken niet prettig te vinden, zoals: weinig te doen (voor jongeren), weinig hangplekken, veel oude inwoners, vooral activiteiten die gericht zijn op ouderen, geen leuk stadscentrum, overal heen moeten fietsen, weinig evenementen en weinig speeltuinen en buitensportmogelijkheden. 27 jongeren geven aan niet te weten of zij meer betrokken willen zijn en meer willen weten over waar de gemeente mee bezig is, terwijl dertien jongeren aangeven dat helemaal niet te willen. Slechts negen jongeren zijn daarin geïnteresseerd. De meeste jongeren zijn geïnteresseerd in de volgende onderwerpen: vrije tijd, veilig voelen op straat, bijbaantjes, sport, mooi wonen en school. Klimaat en afval zijn onderwerpen waar jongeren het minst in zijn geïnteresseerd. De meerderheid van de jongeren geeft aan via Social Media of digitaal via een app of via een website bereikt te willen worden. Jongeren willen het liefst op de volgende plekken met de gemeente over hun favoriete onderwerpen praten: via het internet, op school, in een jongeren- of buurtcentrum of op de sportvereniging. Jongeren zouden het vaakst in contact met de gemeente willen komen op het moment dat de gemeente concreet bezig zou zijn met een onderwerp dat hen aanspreekt. Een frequentie van één keer per maand, één keer per drie maanden en één keer per half jaar wordt door de meeste jongeren aangegeven als voorkeuren.

Deze enquête is ook door tien jongeren van de HU ingevuld. De meeste jongeren hebben een leeftijd tussen zeventien en twintig jaar oud. Zij geven aan de volgende zaken prettig te vinden aan het wonen in hun eigen buurt: vrijheid, aanwezigheid van bekenden en goede burens, leuke evenementen en veel dingen te doen, vertrouwde omgeving, de rust en de kleinschaligheid en de aanwezigheid van goede voorzieningen. De meeste jongeren geven aan de volgende zaken niet prettig te vinden aan het wonen in hun eigen buurt: weinig jongeren en weinig activiteiten voor jongeren, weinig uitgaansgelegenheden voor jongeren onder de twintig jaar oud en weinig groen. De overgrote meerderheid van de jongeren geeft aan meer betrokken te willen zijn en meer te willen weten over waar hun gemeente mee bezig is. De meeste jongeren zijn geïnteresseerd in de volgende onderwerpen: vrije tijd, veilig voelen op straat, bijbaantjes, sport en mooi wonen. De meerderheid van de jongeren geeft aan via Social Media of digitaal via een app of via een website in contact met de gemeente te willen komen om over hun favoriete onderwerpen in gesprek te gaan, of anders het liefst via het bijwonen van fysieke bijeenkomsten. Jongeren willen het liefst op de volgende plekken met de gemeente over hun favoriete onderwerpen praten: via het internet, op school, in een jongeren- of buurtcentrum of bij het gemeentehuis. De meerderheid van deze jongeren zou het liefst één keer per drie maanden in

contact met de gemeente willen komen en dan het liefst via een tussenpersoon, zoals een jongerenwerker.

Paragraaf 5.6.2.: De resultaten van de gesprekken

Gesprek met deelnemers van BAAS (maatschappelijke diensttijd).

Dit gesprek is gevoerd met zes jongeren in de leeftijd tussen zeventien jaar oud en twintig jaar oud. Het merendeel van deze jongeren heeft nauwelijks contact met de gemeente. Deze jongeren weten niet goed wat de gemeente doet, de hele organisatie is voor hen onbekend. De gemeente is volgens hen vrij afstandelijk, niet altijd consistent in het terugkoppelen van informatie, formeel en het opnemen van contact met de gemeente is vrij lastig. Het merendeel van deze jongeren wil graag betrokken worden bij beleid of projecten, maar vooral als het project of onderwerp hen aanspreekt. De volgende ideeën om de jongeren te bereiken zijn opgehaald: een toegankelijke en klantvriendelijke website met voldoende interactiemogelijkheden, scholen, krant, Social Media (vooral Instagram, YouTube en WhatsApp), het delen van persoonlijke verhalen als wervingscampagne, flyers aan de deur, persoonlijke mail en persoonlijk contact via chatfuncties, brieven of mail ('maak het persoonlijk, niet algemeen'). Jongeren willen graag een voordeel ervaren als zij bij een participatietraject deelnemen, het voordeel kan zowel een materiele als een niet-materiele vorm inhouden. Een prijs winnen, maar ook het ervaren van persoonlijke groei, kan volgens

deze jongeren als voordeel dienen. Jongeren worden het meest enthousiast als hun intrinsieke motivatie wordt gestimuleerd. Voor onderwerpen die zij niet leuk vinden, geven ze aan wel bereid te zijn om een participatietraject te willen deelnemen, onder de voorwaarde dat er een win-win situatie ontstaat. Geld, een winactie of een goodiebag zijn zaken die jongeren graag willen ontvangen wanneer zij met iets meedoen die hen niet gelijk aanspreekt. Transparantie is ook belangrijk, jongeren vinden het belangrijk om een terugkoppeling te krijgen en tijdens het proces op de hoogte te worden gehouden. Het stimuleren van de intrinsieke motivatie van jongeren krijgt volgens hen de voorkeur en is eerder een succesfactor voor het bereiken van duurzame participatie dan een eenmalige winactie.

Meeloopdagen met jongerenwerk

Tijdens deze meeloopdagen met het jongerenwerk is via ambulante rondes op straat naar jongeren gezocht om met hen in gesprek te gaan. Hang- en ontmoetingsplekken, schoolpleinen, een sportvereniging en verschillende wijken zijn bezocht om de jongeren te kunnen vinden. Er zijn gedurende drie meeloopdagen 44 jongeren gesproken in de leeftijd van 13 tot 25 jaar.

De meeste jongeren geven de voorkeur aan Social Media, als het gaat om manieren waarop zij het beste bereikt zouden willen worden. Prijsvragen, persoonlijke berichten via Social Media en een platform maken die de gemeente speciaal in kan richten om met jongeren te communiceren, zijn ideeën die deze jongeren opperen. Dit platform dient laagdrempelig en informeel te zijn en zou een combinatie van Instagram, Discord en Twitter kunnen zijn, maar ook één van de twee platformen op zichzelf. Gemeenteambtenaren dienen actief te reageren op de berichten van de jongeren, zoals 'hee @jan, bedankt voor jouw vraag, ik zal het even uitzoeken en dan kom ik snel bij jou terug.' Reclame maken via Instagram stories en via Snapchat, door middel van een doorkliklink, behoort ook tot de mogelijkheden. Op deze manier hoeft de gemeente jongeren niet per se als connectie

toe te voegen en kunnen de jongeren toch de boodschap van de gemeente bekijken. Jongeren geven het voorbeeld van jongerenwerk aan, zij vinden dat het jongerenwerk op een goede manier Social Media gebruikt om jongeren te bereiken. Jongerenwerk maakt vaak gebruik van Instagram stories, waarbij jongeren op een informele manier hun mening kunnen geven of geïnformeerd kunnen worden. Daarnaast geven jongeren aan dat Facebook ook effectief ingezet zou kunnen worden. De ouders gebruiken vaak Facebook en zouden de jongeren naar bepaalde activiteiten kunnen doorverwijzen, nadat zij de boodschap via Facebook hebben gelezen. Een aantal jongeren heeft tot nu toe deelgenomen aan bepaalde activiteiten omdat de ouders de desbetreffende activiteit via Facebook hebben ontdekt. Het gebruik maken van Social Media is volgens de professionals van jongerenwerk ook een effectieve manier om onzichtbare of onbereikbare jongeren toch te gaan bereiken, maar vaak wel online.

De jongeren zouden ook fysiek aangesproken willen worden. Zij geven aan het prima te vinden dat de onderzoeker samen met een jongerenwerker langs is gekomen en geven aan in de toekomst het prima te vinden als dat vaker zou gebeuren, vooral omdat deze twee personen een open, eerlijke, nieuwsgierige en gelijkwaardige houding hebben laten zien. De aanwezigheid van een jongerenwerker bij een soortgelijk gesprek vonden de jongeren prettig, omdat een jongerenwerker vaak bekend met hen is en zich goed in hun belevingswereld kan verplaatsen. Jongeren geven als tip om in de toekomst langs zo veel mogelijk plekken waar jongeren vaak aanwezig zijn te gaan, om op deze manier met hen het gesprek aan te gaan. Als het om duurzame participatie gaat, moet het onderwerp de jongeren echt aanspreken. Mocht dat niet zo zijn, dan blijft de participatie beperkt tot slechts één gesprek. Deze jongeren zijn eerder bereid om hun mening te geven wanneer hen wordt uitgelegd dat de gemeente hun mening echt goed zou kunnen gebruiken en dat de gemeente het zeer op prijs zou stellen als zij in gesprek met de gemeentebestuurder zouden willen gaan. Dit, in combinatie met het creëren van een win-win situatie, kan ervoor zorgen dat een aantal jongeren ook structureel willen participeren op onderwerpen die hen niet aanspreken. Een win-win situatie voor onderwerpen waar jongeren niet in geïnteresseerd zijn kan gecreëerd worden door het desbetreffende onderwerp te koppelen aan een activiteit waar jongeren wel interesse in hebben. Als bijvoorbeeld de gemeente jongeren bij het plaatsen van windturbines wil laten participeren, dan zou bijvoorbeeld een leuke activiteit rondom de windturbine jongeren kunnen trekken. Jongeren kunnen op deze manier aan een leuke activiteit deelnemen, terwijl de gemeente gedurende die activiteit met jongeren in gesprek zou kunnen gaan.

Het is belangrijk dat de gemeente bekend is met de activiteiten voor jongeren die binnen de gemeente plaatsvinden. Tijdens deze actie is de informatie naar voren gekomen dat er vanuit Jongeren voor Jongeren een voetbaltoernooi in de wijk werd georganiseerd. Dat was een perfect moment om als gemeente in contact met de jongeren te komen, maar niet iedereen was bekend met het evenement. Omdat jongeren aangaven tijdens een voetbaltoernooi graag in gesprek met de gemeente te willen gaan, zou dat in de toekomst een goede optie voor de gemeente zijn om jongeren te spreken en om zichtbaar te zijn onder jongeren. Wel geven de jongeren aan het belangrijk te vinden dat de gemeentebestuurder zich aan hun belevingswereld aanpast en bijvoorbeeld niet in formele kleding langskomt. Er was een duidelijk verschil tussen jonge jongeren (tussen dertien en vijftien jaar oud) en oudere jongeren. Jonge jongeren waren totaal niet bezig met wat de gemeente aan het doen is en hadden ook minder interesse om met bepaalde activiteiten op gebied van beleid te participeren. Zij willen vooral bij activiteiten participeren op gebied van vrije tijd en sport. Oudere jongeren waren duidelijk meer bezig met de toekomst en hadden meer interesse in bepaalde serieuzere onderwerpen, zoals wonen, klimaat, veiligheid en milieu.

Gesprekken op Hogeschool Utrecht

Op Hogeschool Utrecht zijn er gesprekken gevoerd met zeven jongeren met een leeftijd tussen 18 en 25 jaar oud. De meeste jongeren waren studenten en het valt op dat alle deelnemers interesse hadden om bij een participatietraject van hun gemeente deel te nemen. Deze jongeren waren gemotiveerd voor en geïnteresseerd in wat er binnen hun gemeente speelt. Zij vonden persoonlijk contact en regelmatige terugkoppelingen belangrijke voorwaarden van een soortgelijk traject. Ook vonden zij het belangrijk dat het onderwerp bij hun interesses aansluit. Deze jongeren willen graag serieus genomen worden, schijnparticipatie moet bij hen zo veel mogelijk worden voorkomen. Zij zouden het liefst bereikt willen worden door persoonlijke communicatiemiddelen (persoonlijke mail of WhatsApp), Social Media en door middel van persoonlijke gesprekken op straat of aan de deur.

Paragraaf 5.6.3: De resultaten de actie 'algemeen onderzoek onder jongeren'

Naar aanleiding van deze actie, kunnen verschillende conclusies worden getrokken (zie figuur 1 voor een visuele weergave). Jongeren weten vrij weinig over wat hun gemeente doet. Zij vinden de gemeente afstandelijk en formeel en de onderwerpen die door de gemeente worden aangedragen sluiten vaak niet aan bij hun interesses en beleevingswereld, wat maakt dat zij vaak geen interesse in inspraak en participatie hebben. Jongeren zijn afwachtend, vooral omdat de band met de gemeente ontbreekt. Mocht de gemeente jongeren bij een participatietraject willen betrekken, dan zou de gemeente het initiatief moeten nemen. De jongeren vinden het in het algemeen prettig om in de gemeente Vijfheerenlanden te wonen. Tegelijkertijd vinden zij de gemeente soms saai. Er ontbreken vaak activiteiten gericht op jongeren en de binnensteden zijn voor hen ook niet aantrekkelijk.

De meeste jongeren zijn geïnteresseerd in de volgende onderwerpen: vrije tijd, veilig voelen op straat, bijbaantjes, sport, mooi wonen en school. De meerderheid van de jongeren geeft aan via Social Media, digitaal via een app of via een website (jongerenplatform) in contact met de gemeente te willen komen om over hun favoriete onderwerpen in gesprek te gaan. Jongeren willen het liefst op de volgende plekken met de gemeente over hun favoriete onderwerpen willen praten: via het internet, op school, in een jongeren- of buurtcentrum of op bij sportvereniging. Jonge jongeren willen het liefst via Social Media bereikt worden, terwijl oudere jongeren aangeven het ook prima te vinden om op straat en bij hun hangplek benaderd te worden. Social Media is ook een goede manier om onzichtbare of onbereikbare jongeren te gaan bereiken. Communicatie via Social Media dient aan te sluiten op de beleevingswereld van de jongeren en dient daarom interactief, laagdrempelig, snel, persoonlijk en informeel te zijn. Integraal werken tussen de professionals die vaak met jongeren werken en de gemeente is hierbij essentieel. Door integraal samen te werken, zou de gemeente tijdig op de hoogte kunnen zijn van de verschillende activiteiten waar jongeren bij betrokken zijn.

Langs plekken gaan waar jongeren zich vaak bevinden en op een gelijkwaardige manier het gesprek met hen aangaan blijkt een goede manier om een vertrouwensband met de jongeren op te bouwen en om de zichtbaarheid te vergroten. Hierdoor zullen de jongeren eerder bereid zijn om zelf in de toekomst het initiatief te nemen en actief de gemeente te benaderen. Het niveau van waardevolle participatie zou, naar aanleiding van de resultaten van deze actie, verhoogd kunnen worden door te werken aan zichtbaarheid, laagdrempeligheid en aan het opbouwen van een vertrouwensband. Het inzetten van de presentie-benadering zou hier helpend voor kunnen zijn. Deze benadering is volgens Wilken (2006) een filosofisch-ethische interventie en was als eerst bedoeld om kwetsbare of moeilijk

bereikbare mensen zorg te bieden. Deze benadering kan inmiddels naar verschillende context vertaald worden en heeft als uitgangspunt om vanuit de relatie en presentie een vertrouwensband met mensen op te bouwen, zodat deze mensen op een later moment geholpen kunnen worden (Van der Meulen, 2016). De vertrouwensband kan opgebouwd worden door gelijkwaardigheid, onvoorwaardelijke acceptatie, het aansluiten bij de belevingswereld van een ander, door een open houding te tonen en om, zonder verwachtingen, regelmatig bij mensen aanwezig te zijn. Door volgens deze benadering en de bijbehorende waarden te gaan werken, kan de gemeente op de lange termijn aansluiting vinden bij zowel zichtbare als moeilijk bereikbare jongeren.

Manieren waarop jongeren uit gemeente Vijfheerenlanden door de gemeente bereikt willen worden.

ONDERWERP	EERSTE KEUZE	TWEEDE KEUZE	DERDE KEUZE	VIERDE KEUZE	VIJFDE KEUZE
Jongeren tussen 13 en 16 jaar oud	Sociale Media	Scholen	Hang en-ontmoetings-plekken	Sport-verenigingen	Bereik de ouders en vrienden
Jongeren ouder dan 16 jaar oud	Sociale Media	Fysiek opzoeken	Aansluiten bij huidige evenementen	Organiseer zelf evenementen en ga er langs	Jongerenwerk
Onzichtbare of moeilijk bereikbare jongeren	Sociale Media	Via sociale partners	Presentatie-benadering	Nader te onderzoeken	Nader te onderzoeken
Jongeren bereiken voor onderwerpen die hen niet aanspreken	Zoek de innerlijke motivatie op	Leg het belang uit en ga het gesprek aan	Win-win situatie creëren	Winactie/cadeau	Voor wat hoort wat
Kloof verkleinen tussen jongeren en de gemeente	Werk integraal met sociale partners als een team	Presentie-benadering	Projectleider/ regisseur jongeren-inspraak- en participatie	Bezoek regelmatig jongeren	Sluit aan bij de behoefte en belevingswereld van jongeren

Figuur 1: Resultaten van de actie 'algemeen onderzoek onder jongeren'

“

Jongeren zijn bereid om hun mening te geven en om deels betrokken te worden bij verschillende trajecten, maar willen daar niet al te veel tijd in investeren.

6. EVALUATIEFASE

Deze evaluatiefase is bedoeld om terug te kijken op het proces, om de opgedane kennis over te dragen en om antwoord te geven op de hoofdvraag van het onderzoek.

Paragraaf 6.1: Terugblik op de actiefase

Op dit moment is er binnen gemeente Vijfheerenlanden beperkt sprake van structurele en waardevolle jongereninspraak- en participatie. Deze vorm van participatie begint volgens Hart (1992) bij de vierde trede van de participatieladder en wordt steeds waardevoller naarmate een hoger niveau op de ladder wordt bereikt. De meest waardevolle treden van het participatieladder zijn de volgende: informeren, raadplegen, adviseren, co-creatie en (mee) beslissen. Tot nu toe voldoet vooral het platform Jongeren voor Jongeren aan de eisen van waardevolle participatie.

Om de hoogste trede van de participatieladder te kunnen bereiken, is het belangrijk om voldoende aandacht aan de lagere treden te besteden. Jongeren geven aan graag mee te willen beslissen en bereid te zijn om een co-creatie participatietraject aan te gaan, maar missen een vertrouwensband met de gemeente. Daarom zijn de treden informeren, raadplegen en adviseren ook belangrijk, voordat de laatste twee treden van co-creatie en meebeslissen bereikt kunnen worden. Bij deze treden hebben vooral volwassenen (in dit geval de gemeente) de leiding, jongeren worden vooral betrokken door geïnformeerd en geraadpleegd te worden en door naar hun advies te luisteren. Dit past bij de wens van de jongeren die aan dit onderzoek hebben deelgenomen. Jongeren zijn bereid om hun mening te geven en om deels betrokken te worden bij verschillende trajecten, maar willen daar niet al te veel tijd in investeren. Deze jongeren hebben moeite om zelf het initiatief te nemen en om aangehaakt bij een project te blijven. Zij vinden het belangrijk dat volwassenen daar de leiding en de eindverantwoordelijkheid over hebben. Mochten deze treden goed worden doorlopen, dan kan structurele participatie- en inspraak ontstaan en zouden jongeren op de langere termijn ook meegenomen kunnen worden in trajecten waarbij zij zouden kunnen co-creëren en meebeslissen. Het vergroten van de zichtbaarheid en van de laagdrempeligheid, het gebruik maken van informele taalgebruik, aansluiten bij de belevingswereld en interesses van de jongeren en het opbouwen van een vertrouwensband met de jongeren zijn elementen die ervoor kunnen zorgen dat er een steeds hoger niveau van participatie op de participatieladder bereikt kan worden.

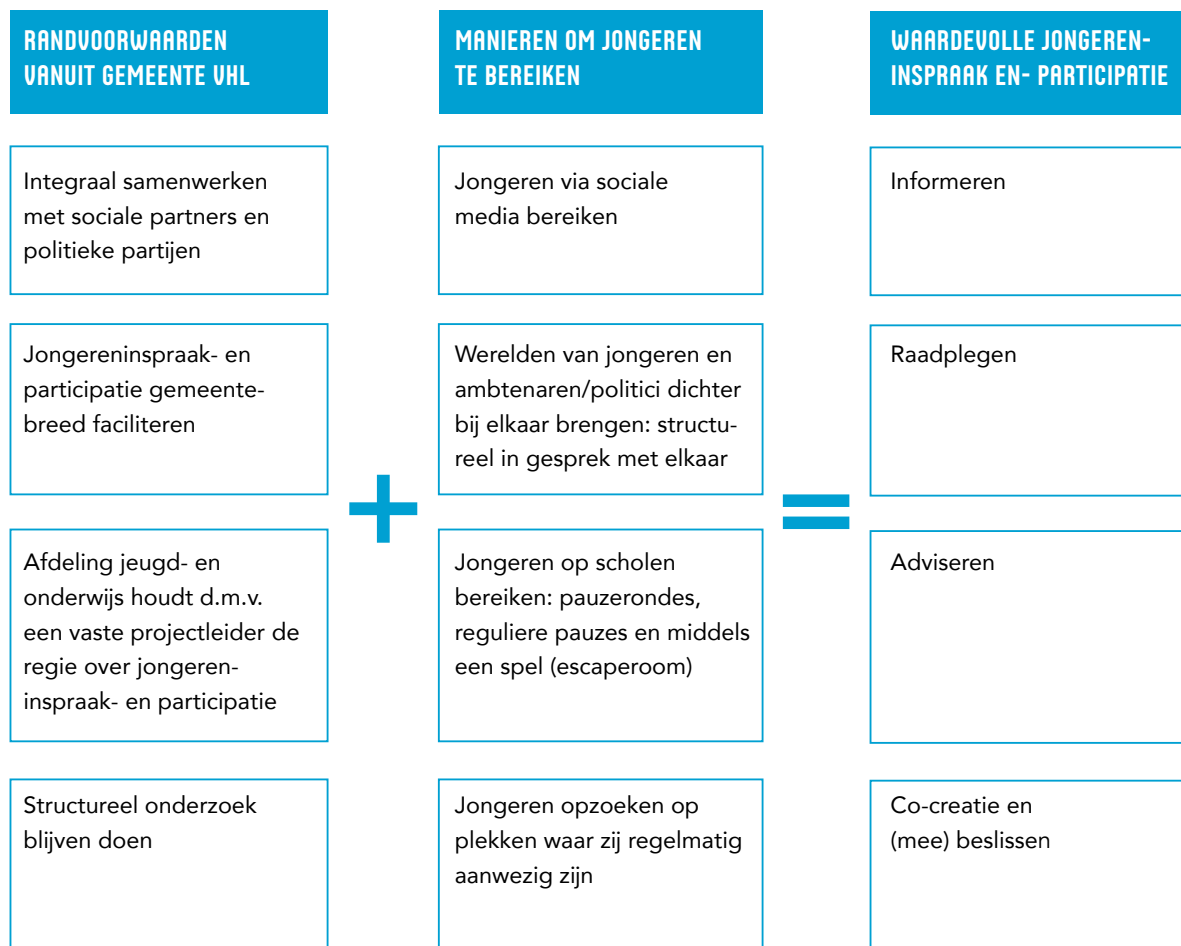
Paragraaf 6.2: Antwoord op de hoofdvraag

De acties van dit onderzoek hebben bruikbare informatie opgeleverd over hoe jongereninspraak- en participatie opgezet en onderdeel van het gemeentelijke beleid kan worden. Er is duidelijk geworden dat jongeren graag via Social Media bereikt willen worden. In co-creatie met de jongeren is er een handboek voor de gemeente ontwikkeld die in de toekomst gebruikt kan worden om aan het thema structureel te blijven werken. Een wens vanuit zowel de gemeente als vanuit de jongeren was om jongeren op scholen te bereiken. Deze methode was ook door het literatuuronderzoek als effectief bewezen. Door deze actie is er een manier ontstaan om jongeren op een leuke en creatieve wijze op scholen te bereiken, namelijk via een interactieve spelwerkvorm (een escaperoom). Tijdens de gemeenteraadsverkiezingen is het duidelijk geworden dat het bereiken van jongeren op scholen ook een succes kan zijn. Voor deze actie is er interprofessioneel samengewerkt met de griffie, met scholen en met jongerenwerk, om erachter te komen op wat voor manier jongeren bereikt willen worden. Integraal werken bleek ook effectief te zijn tijdens het uitvoeren van het

interprofessioneel overleg. Daarnaast bleek de wereld van gemeenteambtenaren dichterbij de wereld van jongeren te komen tijdens een fysieke bijeenkomst, namelijk een pizzamiddag. Hoewel de opkomst beperkt was, vonden zowel de aanwezige jongeren als de wethouder het waardevol om met elkaar in gesprek te gaan. Het algemene onderzoek onder jongeren heeft inzicht gegeven in effectieve manieren om de behoefte van jongeren in kaart te brengen en in verschillende manieren waarop deze jongeren bereikt zouden willen worden. Juist de combinatie van deze acties bleek waardevol om erachter te komen hoe jongereninspraak- en participatie vormgegeven en een onderdeel kan worden van het gemeentelijke beleid en heeft ervoor gezorgd dat 196 jongeren aan dit onderzoek hebben deelgenomen.

Figuur 2 (op de volgende pagina) geeft een visuele weergave van het antwoord op de hoofdvraag. Ten eerste zijn er een aantal randvoorwaarden vanuit de gemeente nodig om aan het thema structureel te kunnen blijven werken. De gemeente dient jongereninspraak- en participatie gemeente-breed in geld, tijd en mensen te faciliteren. De meest logische wijze is dat het cluster jeugd en onderwijs de regie over dit thema behoudt. De gemeente dient, door middel van integraal werken, jongereninspraak- en participatie hoog op de agenda te houden en de jongeren structureel proberen te bereiken. Integraal samenwerken bleek zowel uit de actiefase als uit het literatuuronderzoek effectief te zijn. De actiefase heeft laten zien dat professionals baat hebben bij het centraal houden van de opgedane kennis en aan onderlinge samenwerking. Een aandachtspunt volgens Movisie (2017) is dat het integraal werken een mentaliteitsomslag van professionals vereist, omdat professionals vaak andere manieren van werken hanteren. Om dit probleem aan te pakken pleit Movisie (2017) voor een manager of kartrekker die het veranderproces effectief kan laten verlopen. Dit onderzoek heeft daarnaast laten zien dat het gebruik maken van een vaste kartrekker (de hoofdonderzoeker) ervoor kan zorgen dat integraal werken gestimuleerd wordt en dat er op deze manier waarschijnlijk meer jongeren bereikt kunnen worden dan wanneer er losse initiatieven waren ontstaan. Daarom wordt er geadviseerd om met een vaste projectleider, vanuit de afdeling jeugd- en onderwijs, aan het thema jongereninspraak- en participatie structureel te blijven werken. Een harde voorwaarde is om structureel onderzoek te blijven doen, omdat zowel de randvoorwaarden vanuit het Rijk, provincies en de gemeente kunnen veranderen als de behoefte van de jongeren en de manieren waarop zij bereikt willen worden.

Uit de actiefase is gebleken dat de volgende manieren om jongeren te bereiken op de lange termijn voor structurele jongereninspraak- en participatie kunnen zorgen: jongeren bereiken via Social Media, jongeren op scholen bereiken door met hen in gesprek te gaan tijdens de pauzerondes, tijdens de reguliere pauzes of middels een spel en jongeren bereiken door ze op te zoeken op de plekken waar zij zich regelmatig bevinden. Om de werelden van jongeren, gemeenteambtenaren en politici dichterbij elkaar te brengen, bleek uit de pizzamiddag dat het gesprek met elkaar aangaan, door middel van een informele activiteit, een succes kan zijn. Een manier om de werelden van jongeren en ambtenaren te bereiken, die Number 5 Foundation (2021) oppert, is om eerst te beginnen om de behoeftes van jongeren en bestuurders in kaart te brengen. Vervolgens dient men aandacht te besteden aan het verkleinen van de kloof tussen de belevingswereld van deze twee partijen, omdat veel initiatieven juist door deze kloof niet van de grond komen. Een structurele, informele bijeenkomst (zoals de pizzamiddag) tussen de gemeente en jongeren kan ervoor zorgen dat de behoeftes van deze partijen in kaart worden gebracht en dat de kloof op de lange termijn verkleind kan worden.

Figuur 2: Visuele weergave van de onderzoeksresultaten

“

**Maak structureel gebruik
van de onderzochte
manieren om jongeren te
bereiken.**

7. AANBEVELINGEN

Dit hoofdstuk geeft vier concrete aanbevelingen voor gemeente Vijfheerenlanden om jongereninspraak- en participatie te kunnen gaan bevorderen.

Aanbeveling 1: Voldoe aan de randvoorwaarden

Voldoe op korte termijn aan de randvoorwaarden uit figuur 1, namelijk: jongereninspraak- en participatie gemeentebreed te faciliteren. Stel een projectleider aan die dit thema, door middel van structureel onderzoek, integraal gaat aanpakken. De projectleider kan ervoor kiezen om de fasen van een participatief actieonderzoek te blijven volgen. Op deze manier zou de projectleider telkens, door middel van onderzoek, blijven werken aan het thema jongereninspraak- en participatie. Het belang van structureel onderzoek moet voor alle sociale partners duidelijk zijn, omdat de behoeftes van alle partijen regelmatig kunnen veranderen.

Aanbeveling 2: Ontmoet en spreek jongeren structureel

Ga structureel en informeel in gesprek met de jongeren uit de gemeente en sluit aan bij de behoefte van de jongeren. Door structureel het gesprek met jongeren aan te gaan, op de manier waarop deze jongeren daar behoefte aan hebben, zou de kloof tussen deze twee werelden verkleinen en wordt er een vertrouwensband opgebouwd. Het inzetten van de presentiebenadering zou hier een uitkomst in kunnen bieden. Volgens deze benadering is het wenselijk om aandacht te besteden aan de volgende factoren: het vergroten van de zichtbaarheid en van de laagdrempeligheid, onvoorwaardelijke acceptatie, het gebruik maken van informele taalgebruik, aansluiten bij de belevingswereld en interesses van de jongeren en het opbouwen van een vertrouwensband met de jongeren. Dit kan ervoor zorgen dat er een hoger niveau van jongereninspraak- en participatie op de participatieladder van Roger Hart bereikt wordt.

Aanbeveling 3: Maak structureel gebruik van de onderzochte manieren om jongeren te bereiken

Zoek jongeren op plekken waar zij regelmatig aanwezig zijn, op scholen en via Social Media. Dit zijn drie manieren om jongeren te bereiken die uit dit onderzoek effectief bleken te zijn. Maak structureel gebruik van deze drie effectief bewezen manieren om jongeren te bereiken.

Aanbeveling 4: Monitor structureel de uitgevoerde acties en interventies en maak gebruik van deze ervaringen

De voortgang en de resultaten van de uitgevoerde acties en interventies op gebied van jongereninspraak en -participatie dienen structureel gemeente-breed te worden gedeeld. Blijf initiatieven die in het verleden succesvol zijn geweest, in de toekomst ook inzetten. Het platform Jongeren voor Jongeren is een mooi voorbeeld van structurele jongereninspraak- en participatie. Dit platform kan worden voortgezet en uitgebreid naar andere steden. Initiatieven die in het verleden niet de gewenste resultaten hebben opgeleverd, kunnen wel gebruikt worden als leerervaring.

LITERATUURLIJST

Behoekoe, C., Brown, B., Fernandez, M.F., El Madkouri, M & Rambhadjan-Bhoendie, T. (2008). *Jongeren doen mee... ook de moeilijk bereikbare. Een handreiking over jeugdparticipatie voor jongeren- en meidenwerkers*. Opgevraagd van <https://www.captise-nl.hu.idm.oclc.org/Zorg-Jeugd/DigiBib/Details?entryId=4185>

Habraken, N., De Vries, G. & Van de Ven, H. (2021). *Jongerenparticipatie in de energietransitie: hoe organiseer je dat?* Opgevraagd van https://www.natuurenmilieufederaties.nl/wp-content/uploads/2021/04/NMFs_Jongerenparticipatie_Hoe-organiseer-je-dat.pdf

Hart, R. (1992). *Children's Participation: From tokenism to citizenship*. Opgevraagd van <https://www.unicef-irc.org/publications/100-childrens-participation-from-tokenism-to-citizenship.html>

Jongeren voor Jongeren. (z.j.). *Jongeren voor Jongeren Vijfheerenlanden. Plan van Aanpak*. Leerdam: Jongeren voor Jongeren

Migchelbrink, F. (2016). *De kern van participatief actieonderzoek*. Amsterdam: SWP.

Movisie. (2013). *Factsheet nr. 1, mei 2011 – herziende versie augustus 2013. Al eens gehoord van Welzijn Nieuwe Stijl?* Opgevraagd van https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/publication-attachment/Factsheet_Clientenparticipatie_WNS%20%5BMOV-1762981-0.1%5D.pdf

Movisie. (2017). *Integraal werken: nog volop in ontwikkeling*. Opgevraagd van https://www.movisie.nl/artikel/integraal-werken-nog-volop-ontwikkeling?gclid=CjwKCAjwmJeYBhAwEiwAXIg0AUGU7j4duoNQV1RT2ys8KHh_YtdLO8xib9nZ20_12bM0_LOtcr-JyhoCHBYQAvD_BwE

Nederlands Jeugdinstituut. (2019). *Factsheet De Sterkste Schakels. Wat werkt in de samenwerking tussen jeugdgezondheidszorg, wijkteams en onderwijs?* Opgevraagd van <https://www.nji.nl/publicaties/de-sterkste-schakels>

Nederlands Jeugdinstituut. (z.j.). *Interprofessioneel samenwerken in onderwijs en jeugdhulp*. Opgevraagd van <https://www.nji.nl/verbinding-onderwijs-en-jeugdhulp/interprofessioneel-samenwerken>

Number 5 Foundation. (2021). *Bondgenoten in de democratie : jongeren en bestuurders bouwen samen*. Opgevraagd van <https://www.captise-nl.hu.idm.oclc.org/Zorg-Jeugd/DigiBib/Details?entryId=20912>

Vandenbroucke, M., Braam, H., Gilsing, R. & Steketee, M. (2010). *De staat van jeugdparticipatie in Nederland vanuit het perspectief van gemeenten*. Quickscan onder 175 gemeenten. Opgevraagd van https://www.verwey-jonker.nl/wp-content/uploads/2020/07/De-staat-van-jeugdparticipatie-in-Nederland_2750-1.pdf

Van der Meulen, M. (2016). *De presentiebenadering als basis voor goede zorg*. Opgevraagd van <https://www.movisie.nl/praktijkvoorbeeld/presentiebenadering-basis-goede-zorg>

Wilken, Jean-Pierre. (2006). *De presentiebenadering in het onderwijs. Handreikingen voor introductie en innovatie*. Opgevraagd van <https://surfsharekit.nl/public/9c7755b5-70ef-499a-a0a2-a4e52f2bc2a6>

COLOFON II

Eindredactie

Lucian Stan

Fotografie

Corne Clemens

Femke van den Heuvel

Kees Rutten

Unsplash

Vormgeving

RAAK Grafisch Ontwerp, Utrecht

**HIER
KOMT
ALLES
SAMEN**